



ZPRAVODAJ 2022 / 1

Velká nad Veličkou



Házená Velká nad Veličkou 2022

Slovo starosty

Vážení spoluobčané,

poslední dva roky nebyly pro většinu z nás nijak jednoduché, potýkali jsme se s COVIDEM, v řadě rodin přišli o někoho ze svých blízkých. Naše plány postupně braly za své, a když už se výskyt onemocnění tenčil, zasáhlo nás drastické zdražování cen energií a enormní růst inflace, kterou si nikdo z nás ani nedokázal představit. Do toho rostoucí eskalace napětí jen pár set kilometrů od naší země, která bohužel přerostla ve válečný konflikt, jehož dopady si nyní lze těžko představit. Žijeme skutečně v nelehké době a pořádně ani nevíme, co nám mohou přinést další dny. V novodobé historii jsme nikdo takovou dobu nezažili a většina z nás si to dokáže přiznat. Přes tyto skutečnosti mne však velmi mrzí a zaráží, jak moc se zhoršilo chování mezi lidmi, kdy jsme svědky rostoucí nevrzivosti. Koho by před nedávnem napadlo, že zdravotníkům, kteří se snaží ze všech sil lidem pomáhat, nějací jedinci budou propichovat pneumatiky u jejich vozidel. Nebo když poslanec projeví svůj názor a hlasuje podle svého nejlepšího svědomí pro pandemický zákon, bude označen za zrádce apod. Kolik lidí se za této situace ještě bude chtít angažovat ve veřejném životě?

V současné době již probíhá intenzivní příprava na Hornácké slavnosti a Ozvěny Hornácka, přičemž všichni organizátoři pevně věří, že v letošním roce již vše proběhne v obvyklém formátu a za účasti široké veřejnosti. Pochopitelně, že se nejedná



pouze o tyto akce, ale je jich podstatně více. Třeba to i pomůže ke zlepšení chování a vzájemné ohleduplnosti.

V době psaní těchto řádků byla vyvěšena výzva k předložení nabídky na zakázku malého rozsahu na stavební práce „Velká nad Veličkou – **parkoviště a zpevněné**

plochy v ulici Adamovská“. Termínově bychom tuto stavební akci rádi stihli do konce června, což je jeden ze zásadních smluvních požadavků. Těžko si lze představit slavnosti na staveništi, ale zda se akce v předpokládaném termínu uskuteční, záleží především na kapacitách a možnostech případných zhotovitelů a pochopitelně dostupnosti stavebních materiálů, kde jsou stále neúměrně dlouhé dodací lhůty. Rovněž tak byla vyvěšena výzva k předložení nabídky na podlimitní veřejnou zakázku na stavební práce „Velká nad Veličkou – **Místní komunikace ke školce**“. I v tomto případě je jedním ze zásadních kritérií doba provedení, a to konkrétně od června do konce srpna letošního roku. Jedině tak může dojít k co možná nejmenšímu omezení provozu mateřské školy. Před dokončením je **vybudování kanalizace u koupaliště**, kde se aktuálně jedná zejména o dokončení živičných povrchů. I přes poměrně vlnivé počasí na toto roční období nelze stavbu dokončit dříve, než dojde k zahájení letošního provozu obaloven. V neposlední řadě jeden případ za všechny – smluvně uzavřená **dodávka dopravního automobilu** pro obci zřizovanou



jednotku požární ochrany bude opožděna zhruba o půl roku, a to z důvodu výrobních kapacit a také nucených odstávek ve výrobě u dodavatele podvozku. Každopádně mi nezbyvá než věřit, že na podzim již budeme mít vozidlo pod střechou hasičské zbrojnice. Dokončena byla **demolice objektů na Husím rynku**, kde se jednalo celkem o 3 budovy. První dvě z nich byly již po nějakou dobu v majetku obce a vše mělo snad váznout na majiteli třetí z nich, který

nebyl k dosažení a pracuje v zahraničí. Stačilo však sehnat na majitele kontakt, nechat zpracovat odborný posudek na cenu nemovitosti, její akceptaci projednat s majitelem a následně již mohlo zastupitelstvo obce schválit její prodej. A všechno to šlo i přes skutečnost, že její majitel byl v té době pracovně v Asii. Určité zdržení demolice pak bylo způsobeno lhůtou pro realizaci přenesení elektrického vedení, a když toto mělo již být zrealizováno, vyskytlo se ne-



Foto Iva Kohútová

daleko nás tornádo a všechny dostupné kapacity zhotovitele byly na delší dobu přesunuty k odstraňování následků této živelní pohromy. Každopádně zmiňované budovy již danou lokalitu nehyzdí.

Další z akcí, která aktuálně v obci probíhá, je „Velička, Velká nad Veličkou, ř. km 23,491–26,206, **oprava povodňových škod**“ na pozemcích parcelních čísel 2881/1, 2881/19, 2881/20, 2881/26, 2881/28 a 2881/33 v katastrálním území Velká nad Veličkou, které jsou v majetku ČR. Tuto akci zde záměrně zmiňuji, protože mnozí občané se mohou mylně domnívat, že např. odstranění břehových porostů provádí obec. Není tomu tak, **veškeré opravy stabilizačních objektů a činnosti s tím spojené provádí správce vodního toku, kterým je Povodí Moravy, s. p.**, které má právo hospodařit s výše uvedenými pozemky a k rozsahu prováděných prací má příslušná povolení.

Rovněž na tomto místě nemohu nezmínit aktuální stav stavební akce „Velká nad Veličkou, **ul. Pod nádražím – rozšíření vodovodu**“, podle projektové dokumentace zpracované společností ARTESIA, spol. s r.o. Pro získání stavebního povolení je nutné, v souladu se stavebním zákonem, získat souhlasy vlastníků pozemků dotčených stavbou. V současné době má obec pro tuto akci k dispozici 90 % získaných souhlasů. U zbylých pozemků je potřeba ještě dořešit určení právních nástupců; jedná se pozemek, jehož majitel zesnul a dále se rovněž jedná o pozemky, kde je nezbytná dohoda mezi jejich majiteli, vzhledem k zaměření těchto pozemků, respektive jejich reálnému užívání. Pokud by se stávající situace vyřešila během jarních měsíců, následně by obec požádala

o vydání stavebního povolení, jehož vydání může trvat až 90 dní a realizace této stavby by tak mohla proběhnout ještě letos na podzim. Bohužel obecně platí, že získávání souhlasů vlastníků pozemků nás přinejmenším zdržuje (a bude) téměř u všech infrastrukturních staveb, ať už jedná o vodovod, kanalizaci, komunikace, chodníky, ale i veřejné osvětlení tam, kde se budou doplňovat nová svítidla. Řešením je výkup pozemků, což je ale časově (i finančně) náročný proces a musí k němu být dobrá vůle všech účastníků.

Ke zdržení došlo v **zavedení motivačního a evidenčního systému odpadového hospodářství**, před jehož reálným spuštěním k 1. 4. 2022 ještě proběhne setkání s občany za účasti zástupců společnosti dodavatele. Ani u smluvních partnerů obce si COVID nevybíral a současně byl na obou stranách zájem vše náležitě připravit.

Některé věci lze ovlivnit více, některé méně, ale důležité je zkusit dostupné možnosti. Z toho důvodu jsem kontaktoval např. Masarykovu univerzitu v Brně, Palackého univerzitu v Olomouci, ale i provozovatele webové inzerce zacílené primárně na **zubní lékaře**. Výsledek ale skutečně nelze předjímat. Jedna věc jsou zájemci, ale druhou, tou nepodstatnější, je skutečný zájem o provoz ordinace v naší obci a chuť do toho jít. V kontaktu jsem se stomatologickou komorou a odborem zdravotnictví Jihomoravského kraje.

Na závěr svého úvodníku jsem byl vždy zvyklý popřát Vám vše dobré do nadcházejícího období a vše, co je k tomu potřeba. Bohužel jsem nucen tuto tradici změnit. Nikdy by mne nenapadlo, že bych musel v 21. století a v Evropě používat slovo válka.

24. února tohoto roku jsme zcela jistě byli všichni šokováni bezprecedentní agresí Ruské federace vůči jejímu sousednímu státu – Ukrajině. To, co se každým dnem dovídáme, k jakým dochází obětem na straně napadeného státu, a i mezi civilním obyvatelstvem, by nemělo a nesmí mít místo v civilizovaném světě. Mohu Vás ubezpečit, že vedení obce bude dělat vše, co bude možné učinit z naší strany ke zmírnění dopadů této agrese na občany Ukrajiny.

Aktuálně je, společně s ostatními obcemi mikroregionu, organizována materiální sbírka, v případě potřeby a podle reálných možností budou poskytnuty obcemi i ubytovací kapacity pro obyvatele napadeného státu. Vše však musí být a bude koordinováno v souladu s krizovým řízením. Dovolte mi z tohoto místa vyjádřit přesvědčení, že nikomu z nás není stávající situace lhostejná a že každý, podle svých možností, jsme připraveni pomoci.

S úctou Petr Šmidrkal, starosta

Zastupitelstvo a rada obce Velká nad Veličkou

INFORMUJÍ

O závěrech ze 14. zasedání zastupitelstva a schůzí rady obce. 14. zasedání zastupitelstva obce se uskutečnilo v pondělí 13. prosince 2021. Přítomno bylo 13 zastupitelů, 2 byli řádně omluveni. Zastupitelstvo projednalo a schválilo finanční spoluúcast obce na financování sociálních služeb ve správním obvodu obce s rozšířenou působností (ORP) Veselí nad Moravou na rok 2022 v maximální výši 452.090 Kč. V rámci všech obcí na území ORP tak činí podíl obce 7,5 %. Základní síť sociálních služeb zahrnuje služby sociální prevence, odborného poradenství, sociální péče mimo pečovatelskou službu a sociální péče na pečovatelskou službu, kde mezi příjemce patří Charita Veselí nad Moravou, Zdislava Veselí, z. ú. a Charita Strážnice. Zastupitelstvo projednalo a schválilo rozpočtový výhled na roky 2023–2026. Dále byl podrobně projednán a schválen návrh roz-

počtu obce na rok 2022, přičemž předpokládané příjmy činí celkem 56.833.000 Kč a předpokládané výdaje 90.983.000 Kč. Při sestavování rozpočtu na rok 2022 byl zohledněn stav přípravy zpracování projektové dokumentace u jednotlivých investičních akcí, a to i z hlediska reálného vydávání stavebních povolení. Vzhledem k zavedení stravenkového paušálu byl rovněž zrušen sociální fond obce. Následně bylo projednáno a schváleno rozpočtové opatření č. 6, zahrnující zejména změny na straně daňových příjmů a snížení výdajů dle reálného stavu a průběhu některých investičních akcí, a to i v souvislosti s výskytem COVID-19. V majetkoprávní oblasti byla projednána a schválena smlouva o bezúplatném převodu vlastnického práva mezi obcí a Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, díky kterému obec bezúplatně nabyla do svého vlastnictví

další pozemek. Rovněž byl projednán a schválen prodej obecního pozemku soukromému subjektu a současně koupě pozemku od stejného vlastníka a pozemku od dalšího vlastníka. Byl projednán a schválen závazek obce týkající se dofinancování pořízení dopravního automobilu pro jednotku požární ochrany. Dotace na tento projekt z prostředků Generálního ředitelství hasičského záchranného sboru ČR činí 450.000 Kč, s možností kofinancování ve výši 300.000 Kč z rozpočtu Jihomoravského kraje. Aktuálně zde platí, že původní termín dodání vozidla do 31. 3. 2022 bylo nutno odložit minimálně do 30. září tohoto roku, a to z důvodu odstávek a nedostatku nezbytných komponentů u výrobce podvozku. Na základě platnosti zákona č. 541/2020 Sb. o odpadech, projednalo a schválilo zastupitelstvo obce obecně závazné vyhlášky, nahrazující obecně závazné vyhlášky zpracované v souladu se zákonem č. 185/2001 Sb., které pozbyly platnosti. Konkrétně se jedná o obecně závaznou vyhlášku č. 1/2021 o místním poplatku za obecní systém odpadového hospodářství, kterou byla zrušena obecně závazná vyhláška č. 4/2019 o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování odpadů. Dále se jedná o obecně závaznou vyhlášku č. 2/2021 o stanovení obecního systému odpadového hospodářství, kterou byla zrušena obecně závazná vyhláška č. 1/2018 o stanovení systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů a nakládání se stavebním odpadem na území obce Velká nad Veličkou. Zastupitelstvo obce rovněž schválilo obecně závaznou vyhlášku č. 3/2021, kte-

rou se vydává Požární řád obce. Jednalo se o nově schválenou vyhlášku, kterou obec doposud neměla vydánu. Na základě návrhů předsedů výborů zastupitelstva obce (finanční výbor a kontrolní výbor) a komisi rady obce (komise pro životní prostředí a podporu turismu, sportovní a volnočasová komise a kulturní komise) byly projednány a schváleny odměny členům výborů zastupitelstva obce a komisi rady obce, kteří nejsou členy zastupitelstva obce. Zastupitelstvo obce opakovaně projednalo možnosti podání žádosti o dotaci poskytovanou Ministerstvem pro místní rozvoj z Programu obnovy a rozvoje venkova za účelem vybudování míst aktivního a pasivního odpočinku. Předchozí žádost nebyla kladně vyřízena. Schválen byl rovněž dodatek č. 2 Smlouvy o zajištění financování systému IDS JMK. Zastupitelstvo Jihomoravského kraje schválilo výši finančního příspěvku 100 Kč na jednoho obyvatele a rok, což v případě naší obce činí 289.200 Kč. Projednány byly i dodatky ke smlouvám o poskytnutí dotace z rozpočtu obce, a to na základě žádostí SKH Velká nad Veličkou a SDH Velká nad Veličkou, upravující podmínky čerpání schválených dotací. TJ Kordárna o změnu podmínek čerpání dotace nežádala. Zastupitelstvo obce rovněž projednalo podnět k zapsání vinařské tratě Bernátky a přijalo usnesení schvalující žádost obce o zařazení mezi vinařské obce. Vinná réva se již historicky na katastru obce pěstovala. V neposlední řadě zastupitelstvo obce projednalo námitku a připomínku k návrhu územního plánu obce, které byly vzneseny až po uskutečnění veřejného projednání tohoto plánu. Zastupitelstvo obce v obou případech, tj. námitce a připomínce, nevyhovělo.

Rada obce projednala a schválila ceny za jednotlivé služby a odpady pro rok 2022. Úpravy spočívají v navýšení ceny vodného na 38,50 Kč za 1 m³ s DPH ve výši 10 % a stočného na 27,50 Kč za 1 m³ s DPH ve výši 10 %. Současně byl aktualizován ceník za zajištění zneškodnění nebezpečných a ostatních odpadů a ceník za zapojení do obecního systému odpadového hospodářství pro právnické a podnikající fyzické osoby. Schválen byl rovněž ceník platný od 1. 1. 2022, který je součástí smlouvy o poskytování služeb nakládání a komunálním a ostatním odpadem, uzavřenou mezi obcí a společností TESPRA Hodonín, s.r.o. Schválen byl časový plán k provádění opatření Programu zlepšování kvality ovzduší pro zónu Jihovýchod CZ06Z. Na základě výsledků výběrového řízení na práce v obecních lesích byla uzavřena smlouva o provádění pěstebních prací. Byl vybrán dodavatel kamerového IP systému s technologií AcuSense do objektu KD. Rada obce postupně projednala, na základě stanovených kritérií, možnosti nového přidělení v případech uvolňovaných bytů v objektu DPS. V majetkoprávní oblasti se jednalo o posuzování obdržených žádostí o koupi konkrétních pozemků v majetku obce a také i o možnosti a podmínkách koupě dalších pozemků, které jsou významné z hlediska dalšího rozvoje obce. Byl vybrán zhotovitel stavebních prací spočívajících ve vybudování základních komunikačních tras v západní části nového hřbitova v těsné blízkosti nových urnových hrobů. Na tyto práce bude navazovat zpracování projektové dokumentace veřejného osvětlení, a to na základě obdržené a schválené cenové nabídky. Rada obce projednala

a schválila smlouvy pro zpracování dokumentace veřejných zakázek na stavební práce, organizaci jejich výběrového řízení a související výzvy k podání nabídek a zadávací dokumentaci k veřejným zakázkám „Velká nad Veličkou, místní komunikace ke školce“ a „Parkoviště a zpevněné plochy v ulici Adamovská“.

O aktuálně probíhajících stavebních akcích a opravách. Nadále probíhá stavební akce „Obec Velká nad Veličkou – přístavba garáží“, jejímž zhotovitelem je firma Vít Strachota z Lipova, přičemž z důvodu nedostatku stavebního materiálu, majícího vliv na termín dokončení, byl uzavřen dodatek ke smlouvě o dílo a termín dokončení je tak nejpozději do konce letošního dubna. K dalším patří stavební akce „Velká nad Veličkou – prodloužení kanalizace“. Zhotovitelem jsou Inženýrské stavby Hodonín a termín realizace do konce měsíce května z důvodu dokončení živních povrchů. V objektu zdravotního střediska došlo k položení nové podlahové krytiny, kdy stávající svým stavem již nevyhovovala provozu střediska a neumožňovala bezpečný pohyb jeho návštěvníků. V době psaní těchto řádků byla dokončena demolice zchátralých objektů na Husím rynku.

O přípravách a plánování kulturních a dalších akcí v následujícím období. Lze předpokládat, že v nadcházejícím období proběhnou jednotlivé plánované akce již za postupného rozvolňování opatření proti šíření COVID-19. Patří mezi ně tradiční dětská pěvecká soutěž *Děti a píseň Horňácka*, která se uskuteční dne 20. 3. 2022, divadelní představení *Kšanda* dne

23. 3. 2022, nebo třeba koncert skupiny Lord Bishop dne 29. 3. 2022. Mezi tradiční akce rovněž patří košť slivovice, pořádaný 19. 3. 2022 Klubem hornářské slivovice, ale také akce *Ukličme Velkou* ve stejném termínu, jako proběhne celostátní akce, tj. 2. 4. 2022. Aktuální informace vždy najdete na webu obce, vývěsce, popřípadě na webu kulturního domu.

DĚKUJÍ

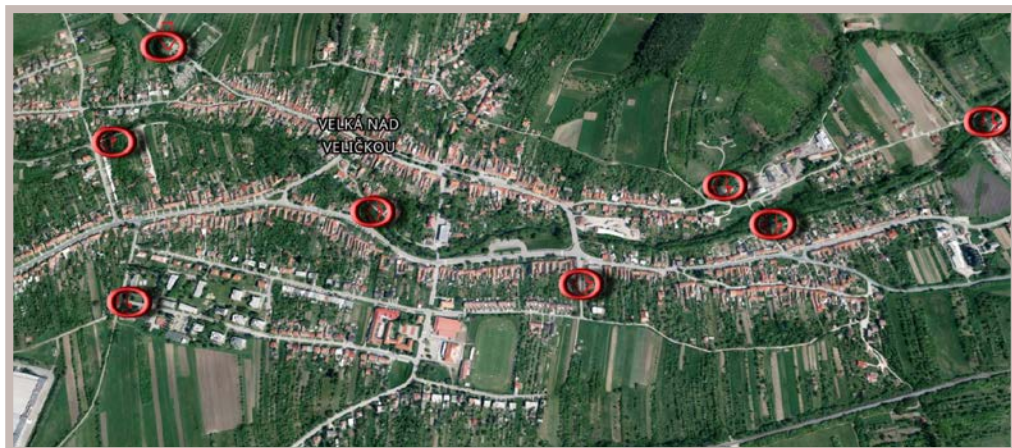
Všem občanům, se kterými můžeme společně překonávat všechny překážky v tomto nelehkém období, které nemá v naší novodobé historii obdobu. Velmi si vážíme všech dobrovolníků a organizátorů, bez kterých by nebylo možné uspořádat jakoukoli sportovní či kulturní akci nebo humanitárně pomáhat.

Odpady

Vážení spoluobčané, chtěl bych poděkovat vám všem, kteří jste začali aktivně využívat velkoobjemové kontejnery na bioodpad v naší obci. Popravdě jsem měl strach, že se budeme stále potýkat s odpadem na původních místech, naštěstí se tyto obavy nepotvrdily. Celkově jsme v obci rozmístili 11 nových kontejnerů, poslední kontejner bude umístěn vedle hřbitova po úpravě zpevněné plochy. Chtěl bych poprosit vás všechny, kteří odpad do kontejnerů odkládáte, vždy ho prosím vysypte, a to jak ze sáčku, popřípadě z jutových nebo

igelitových pytlů. Myslím si, že když už člověk váží cestu ke kontejneru, je to to nejmenší odpad vysypat a pytel zlikvidovat. V únoru také proběhla dodávka dalších silničních betonových panelů. Hned jak to počasí dovolí, pustíme se do úpravy dalšího místa pro kontejnery, tak jak je tomu za garážemi.

Také se nám podařilo navázat spolupráci s firmou, která se zabývá likvidací bioodpadu. Díky kůrovcové kalamitě je na trhu přetlak dřeva, a je tak pro nás velmi složité zbavit se přebytečného bioodpadu,



kteřý díky horší kvalitě není pro teplárny a elektrárny zajímavý. Nejlepší cestou by bylo separování tvrdého dřeva, tzn. větví a kmenů od listí, trávy a jiných rostlinných zbytků, které můžeme s úspěchem kompostovat. V první řadě se ale musíme zaměřit na rozšíření sběrného dvora a odladění našich stávajících provozů.

V neposlední řadě musím reagovat na vyjádření jednoho z bývalých představitelů obce, který označil zavedení motivačního systému pro separaci a třídění odpadu za podvod na obyvatelích obce. Já sám jsem na samém začátku hlasoval proti zavedení takového systému. Když ale člověk postupem času zjistí, jak obrovské množství odpadu se v obci vyprodukuje a jaké to jsou pro obec náklady, je jasné, že odpady se musí řešit nejenom z hlediska vysoutěžení jiné svozové firmy. Je potřeba si uvědomit, že se neplatí za odpad, který se nevyprodukuje. A toto se systém MESOH snaží řešit. MESOH tedy dokáže zohlednit, zda člověk nejen třídí, ale také předchází vzniku odpadů nebo zda kompostuje. Jsme na samém začátku implementace tohoto systému, ale nazývat podvodem snahu o snížení nákladů za odpady pro každého občana, který o to má zájem, mi přijde přinejmenším zvláštní.

Toto je mé první volební období a člověk se neustále učí. Kdykoliv je ale potřeba, snažím se obci pomoci, ale také si vyslechnout názor všech, kteří o to mají zájem. Já sám sociální síť nepoužívám, proto jsme zřídili mail stavebnikomise@obecvelka.cz, kam je možné zasílat nápady a podněty. Velmi často slyším, jak by všechno šlo dělat lépe. Bohužel, do této chvíle se ke mně ze strany občanů dostal pouze jeden jediný podnět.

Události, které kolem nás rezonují v době, kdy tento článek píšu, jsem si nedokázal představit ani v těch nejhorších představách. Doufejme, že civilizovaná Evropa se dokáže tomuto zlu ubránit a v době, kdy budete mít tento zpravodaj v ruce, budeme znovu žít ve společnosti, kde mír je základem všeho.

Ing. Stanislav Čajka

UMÍSTĚNÍ KONTEJNERŮ

dva za garážemi – nově vybudované místo
jeden u internátu

dva u hlavní cesty u Kaňůrkového

jeden vedle sběrný kovového odpadu Bíla

dva za Sedláčkovým

jeden pod Strážnou hůrkou

dva vedle pily za autolakovnou



V měsíci únoru byla dokončena výměna PVC v čekárnách a ordinacích MUDr. Šachové a MUDr. Dvorského na zdravotním středisku v bytovém domě 865.

Zdeněk Skopal

Kultura v kulturním domě

Začátek roku 2022 přinesl naději, že se po téměř dvou letech vrátí kulturní život do původních kolejí, na které jsme byli zvyklí.

První vlaštovkou se stal 3. ročník Tanečního plesu, který na kulturním domě proběhl v pátek 28. 1. Zúčastnili se ho převážně absolventi podzimních tanečních kurzů ve Velké nad Veličkou a Veselí nad Moravou, které vedl taneční mistr Libor Brožík a jejich přátelé. Návštěvníci si užili klasické taneční melodie za doprovodu menšího orchestru SW Band z Brna. Mohli si nechat vyhotovit svoji karikaturní malbu od Ivana Křemečka a zakoupit štěstíčko v tombole.

V neděli 30. 1. odehráli veličtí ochotníci ze souboru VOSK na domácím pódiu reprízu své divadelní prvotiny *Jako pralidé*. Představení se u diváků shledalo opět s velkým ohlasem, což potvrdil i dlouhý závěrečný potlesk diváků.



Po dospělých se větší akce dočkaly i děti. V neděli 13. 2. jsme si pro ně společně s knihovnicí a děvčaty z folklorního souboru Velička připravily dětské maskarní odpoledne. Děti si svoje maskarní odpoledne užily a všechny přišly ve velmi nápaditých a krásných maskách, z nichž ty nejlepší a nejoriginálnější byly oceněny věcnými cenami.

Nesmíme zapomenout na pravidelný cyklus filmového klubu, který jednou měsíčně přináší dětem i dospělým film, který si vyberou z připravené nabídky v anketě. Především mezi dětskými diváky se tato filmová odpoledne těší velké oblibě. Filmový klub se v březnu, z důvodu velké kumulace akcí, neuskuteční a pokračovat bude až v neděli 10. 4. 2022

Poslední únorový víkend proběhly tradiční fašankové dny zakončené úterním pochováváním basy. I když do Velikonoc basa na Horňácku umrla, neznamená to, že by se na kulturním poli v tomto období nic nedělo.



Již 19. 3. nás čeká tradiční košt horňácké slivovice. Jeho pořadatelé z Klubu horňácké slivovice se jej rozhodli, po dohodě se zástupci z folklorní sféry, oddělit od fašankových dnů a zrealizovat samostatně.



V neděli 20. 3. se můžete těšit na přehlídku zpěváků z celého Horňácka v rámci pěvecké přehlídky dětských interpretů *Děti a píseň Horňácka*. Děti zde vystoupí za doprovodu Horňácké cimbálové muziky Velické Trnečky s primáškou Lenkou Kozinovou.

V úterý 29. 3. se můžete těšit na pravý americký rock'n'roll v podání Lorda Bishopa, který natočil 11 samostatných CD, odehrál 3000 koncertů ve 44 zemích světa a jako host doprovázel takové hudební legendy jako jsou Living Colour, Nazareth nebo Edgar a Johnny Winter.

Zahálet se nebude ani na poli divadelním 13. 3. odehrají své představení *Sněhová královna* na motivy pohádky H. CH. Andersena, představitelky divadelního uskupení MALÉHRÝ. Můžete se těšit třeba na známou herečku Barboru Seidlovou. Ve středu 23. 3. pak můžete navštívit komedii *Kšanda* známého komika Jaroslava Sy-pala v podání herců z předních pražských divadel. Kromě samotného autora hry uvidíte Michaelu Kuklovou, Petra Jančáříka, Milana Pitkina, Martina Maxu a další. 3. dubna budeme pokračovat s divadelním představením pro děti *Smolíček*.

Na konci dubna (24. 4.) nás čeká jubilejní 50. ročník přehlídky regionálních dětských folklorních souborů *Mladé Horňácko* pod taktovkou Magdaleny Maňákové.

A jarní sezónu zakončíme stylově s divadelním představením inspirovaným skutečným příběhem *Drobečky z perníku* s herečkou Simonou Stašovou, která za tuto roli získala v roce 2007 cenu THÁLIE za mimořádný ženský jevištní výkon v roli Evy Mearové.

Doufám, že se plánovaný program podaří uskutečnit bez zásadních omezení a změn a snad se kultura opět stane běžnou součástí našich životů.

Děkuji všem, se kterými tyto akce realizuji.

Soňa Pachlová



KLUB HORŇÁCKÉ SLIVOVICE
VELKÁ NAD VELIČKOU

KLUB HORŇÁCKÉ SLIVOVICE
VELKÁ NAD VELIČKOU
POŘÁDÁ

Košť 
slivovice

19.3.2022 VE 14:00
KD VELKÁ

VSTUP ZDARMA

Březen – měsíc čtenářů

V knihovně přivítáme během jara vždy všechny děti z celé základní školy a předškoláky z mateřské školy. Pro žáky budou připraveny (po domluvě s učitelem českého jazyka) besedy a povídání zaměřené na určité téma nebo určitého spisovatele. Každá beseda bude zpestřena nějakou literární soutěží nebo kvízem. Pro starší děti většinou připravuji besedu na téma Práce se slovníky a encyklopediemi. V současné době děti hledají všechno na internetu a někdy je problém nalézt nějakou informaci v knize. Předškolní děti jsou vždy v knihovně velmi nadšené.

Pro žáčky první třídy bude v měsíci březnu připraveno pravidelné Klíčování žáků první třídy. Děti dostanou symbolické klíče ke knihám. Tyto klíče pomohou dětem otevřít bránu do tajemství pohádek a příběhů. Děti se celý školní rok učí písmenka (klíčky), díky kterým si mohou přečíst, co chtějí a co je zajímavé.

Žáky první třídy jsem také zapojila do celostátní akce Už jsem čtenář – Knížka pro prvňáčka. Na konci školního roku bude pro děti připravena beseda a povídání o knihách a děti dostanou nějakou hezkou knížku.

Děti druhé třídy budou pasováni na čtenáře. Děti složí rytířský slib řádu čtenářského a stanou se z nich čtenáři knihovny.

Mladší žáci chodí do knihovny vždy s nadšením a elánem. Bylo by ale úžasné, kdyby s takovou chutí knihy četli i starší žáci. Je ale potřeba, aby je k tomu vedli nejen učitelé českého jazyka, ale i jejich rodiče.

Do knihovny jsou každý měsíc nakoupeny a zapsány nové knihy. Jsou také přiváženy knihy z Městské knihovny z Hodonína formou výměnných fondů (tyto knihy jsou vždy ponechány v knihovně půl roku a poté se zase vrací do pověřené knihovny).

Pro studenty máme v knihovně také četbu k maturitní zkoušce z literatury. Pokud



nějakou knihu v knihovně nemáme, můžeme ji vypůjčit prostřednictvím MVS (mezi-knihovní výpůjční služby) z jiné knihovny.

Všechny informace ohledně knihovny najdete na webových stránkách knihovny <https://knihovnavelkanv.webk.cz> nebo na facebookové stránce knihovny.

Těším se na Vaši návštěvu.

Věra Prachařová

Už to cinká...

Začátek roku 2022 byl nejen ve znamení klání sportovců na olympiádě, ale také znamenal přípravu mladých hudebníků na soutěže základních uměleckých škol. Jedná se o celostátní akci rozdělenou do mnoha kategorií a několika kol. V tomto roce se nás týká soutěž zpěváků, cimbalistů a cimbálových muzik a také hráčů na dechové nástroje. Jsme rádi, že v již proběhlém okresním kole zpěváků nám to několikrát zacinkalo a přivážíme si z Kyjova dvě druhá místa, na nichž se ve svých kategoriích umístily Anna Kubíková a Lucie Gráfová, a jedno první, na kterém se umístila Rozálie Kulíková. Vítězka postupuje do krajského kola, které se bude konat v březnu v Brně. Gratulujeme všem žákům a také paní učitelce Miroslavě Zalubilové.

Uvolnění restrikcí spojených s epidemií Covid už nám rozvazuje ruce, a tak začínáme rozjíždět pravidelné besídky v DPS a připravujeme program pro Mladé Hornácko. Snad nám situace bude přát a do konce školního roku budeme mít možnost uspořádat i další odkládaná vystoupení.

V průběhu několika měsíců naše žáky a pedagogy také uvidíte na obrazovkách České televize. Připravujeme několik vstupů pro nové díly pořadu Folklorika, který

se bude opět natáčet v naší obci. Tentokrát to bude na téma církví na Hornácku a zločinu v lidové písni.

Na závěr si dovolím s předstihem avizovat, že přijímací talentové zkoušky pro školní rok 2022/2023 proběhnou tradičně začátkem června.

Detaily s předstihem naleznete na našem webu zusvelka.cz, případné dotazy rádi zodpovíme na zus.velka@seznam.cz, případně tel. 777 801 484.

Petr Pavlinec, ředitel



Hodnocení adventního putování

Během předvánoční doby roku 2021 proběhl ve Velké **II. ročník adventního putování** po ozdobených oknech s čísly jako ve skutečném adventním kalendáři. Za organizátory i všechny, kterým tato neobvyklá výzdoba zpříjemnila adventní procházky děkujeme těm, kteří se do akce zapojili vyzdobením svých oken.



Kulturní komisi přišlo mnoho hezkých reakcí, ale rádi odcitujeme jednu veršovanou:

*„Dneska opět po roce, přiblížily se nám Vánoce.
Naše velické předvánoční putování,
alespoň nám v rodině – dlouhé večery nudu
skvěle zahání.*

*Prší? Sněží? Nevadí! My jsme strašně zvědaví!
Kde se dnešní číslo bude nacházet,
a tak honem, oblékat...*

Za chvíli budeme vycházet...”

Děti z Veličanku 1 na zkoušce vylosovaly ze zúčastněných tyto výherce: Šárka Stehlíková, Marta Příbylová a Dušan Švrček.

Cenu za nejpilnější hledání obdržela obdobně jako loni rodina Renaty Maňákové, která nevynechala jediný den, kdy by neposlala nalezené číslo. A že někdy nachodili ve sněhu či dešti i osm kilometrů, to za odměnu opravdu stojí.

Jsmo rádi, že se vám akce líbila a chceme vás již teď nalákat na připravovanou soutěž s hledáním a plněním úkolů v době velikonoční.

*Magdalena Maňáková,
předsedkyně Kulturní komise obce
Velká nad Veličkou*

Vánoční nohejbalový turnaj

Dne 28. 12. 2021 se konal 19. ročník nohejbalového turnaje ve sportovní hale ve Velké nad Veličkou. Turnaj se uskutečnil od 13 do 16 hodin za účasti 7 týmů, které sehrály utkání systémem každý s každým. Vítězem turnaje se stal tým s názvem „O ničem“ (Damborský, Holubík, Mička),

druhé místo obsadil tým „Nortoni“ (Stehlík, Kolaja, Machálek), třetí skončil tým „Hornáci“ (Kohůt, Koželuha, Rumíšek). První ročník tohoto turnaje v roce 2003 uspořádala skupina Habarta Milan, Koželuha Vladimír, Kohůt Stanislav, Šacha Milan. V té době se turnaje účastnili i týmy



z okolních obcí (Louka, Tasov, Veselí nad Mor., Lužice...), v současné době se snažíme, aby se turnaje zúčastňovali převážně hráči z Velké nad Veličkou a nejbližšího okolí. Tímto bych chtěl na příští 20. ročník pozvat zájemce na tento turnaj, který se bude konat v prosinci 2022.

Rostislav Machálek

Silvestrovský fotbal

Dne 31. 12. 2021 v 11 hodin se uskutečnil již tradiční silvestrovský fotbálek mezi týmy Puma a Adidas. Tyto týmy byly založené před 28 lety na fotbalovém soustředění hráčů TJ Kordárna Velká nad Veličkou v areálu bývalého rekreačního střediska Kordárny ve Starém Hrozenkově. Od té doby se pravidelně za každého počasí hraje 31. 12. utkání mezi týmy Puma

a Adidas. V současné době jsou týmy doplněné o „mladší“ hráče, kteří budou, doufám, tuto tradici i nadále dodržovat.

Utkání probíhá ve „svátečním duchu“ s nějakým menším občerstvením. Tento rok jsme již potřetí hráli na umělé trávě na místním stadionu. Utkání se uskutečnilo za skoro jarních teplot a zvítězil tým Puma 2:1 na zápasy.

Rostislav Machálek



Ve dnech 22. a 24. dubna 2022
proběhne v KD Velká nad Veličkou
dětský folklorní festival

Mladé Horňácko

První ročník tohoto festivalu proběhl v roce 1972.
Letos slavíme 50 let od vzniku Mladého Horňáčka.



hra pro celou rodinu VELIKONOČNÍ PUTOVÁNÍ

Cílem soutěže bude najít odpovědi na velikonoční otázky.
Naleznete je v oknech velických institucí a obchodů. **Mapa**
bude k vyzvednutí v Pékárně Řehák a Květinářství Ležš.
Podrobnosti o letošním putování Vám včas sdělíme.

Odpovědi, tak jako vloni, budete vhadzovat do schránky
obecního domu č. 140 (Zemanovo, vedle bývalé pizzerie) nebo
schránky základní školy.

Elektronicky můžete odesílat na facebook Kulturní komise
obce Velká nad Veličkou.

Soutěž probíhá v období 11. 4. – 22. 4. 2022

Vylosovaní výherci získají dárkové balíčky.



Akci pořádá kulturní komise

Fašanku, fašanku ... néni ťa namále

Tedy, v době vydání tohoto čísla zpravodaje už bude po všem veselí a basa pochovaná, ale co bezpečně přetrvává, bude velkolepý dojem z letošního fašankového dění na Hornácku. Obřadní občůžky fašankářů se totiž po vynucené přetřžce uskutečnily s plnou vervou a jak se na správný konec masopusta sluší a patří, také tentokrát trvaly po tři dny před přechodem od času hojnosti a veselí k nadcházejícímu období půstu. (Sice to bylo rozložené v čase a prostoru mezi všechny hornácké obce, ale snad si ve zkratce můžeme toto drobné zobecnění dovolit.)

O tom, že fašanek nepřestává být tématem, které „táhne“, jednoznačně vypovídal do posledního místa zaplněný sál velického kulturního domu. V režii FS Velička a dívčího pěveckého sboru Fěrtůžky byl k vidění komponovaný pořad, který tra-

dičně dával prostor většině folklorních uskupení působících ve Velké a také hostující HCM Romana Sokola (ve skutečnosti bez Sokola, za kterého na primu kolegiálně zaskakovali jiní primáši). Kdyby měl člověk nutnou potřebu vyslovit nějaké hodnocení, nabízel by se nejspíš přívlastek „příjemný“. Fašankový pořad byl v pravém slova smyslu příjemný, počínaje jednotlivými vstupy účinkujících skupin přes vyváženou dramaturgii a přiměřenou délkou konče. Pokud by snad k němu bylo co poznamenat, pak jedině to, že by mu z podstaty věci slušelo poněkud rozvernější vyznění, ale po bitvě každý generálem. Punc autenticity některým vystoupením naopak dodával fakt, že jejich interpreti už měli v tom dni za sebou náročné celodenní občůžky v okolních obcích, a přesto se s výkonem na pódiu popasovali vpravdě hrdinsky. Jinými slovy





obřadního charakteru konce masopustního období, nebo, pravděpodobněji, společným prožitkem ze setkání a spontánního muzicírování, zpěvu, tance a koštování soutěžních vzorků pálenek, nebo, možná nejpravděpodobněji, kombinací všeho.

Jisté je, že letošního fašanku sice bude definitivně namále v úterý, kdy se v hospodě Pod Lipama

– ten, kdo přišel cíleně za programem, mohl být rozhodně spokojený. Stejně spokojení mohli být všichni, kteří (až do brzkých ranních hodin) setrvali kvůli neoficiální části programu. A ostatně není ani důležité, jestli to bylo díky vědomému prožití

pochová basa, ale fašanku na Hornácku hned tak namále nebude. Třeba k tomu časem přispěje i dorůstající generace malých fašankářů z Veličánku, kteří měli letos po vzoru svých velkých kolegů občůzkovou premiéru.

Zlata Potyková



Fašankové podšablování

Období masopustů – fašanků, i když je řazeno k výročním obyčejům s převažující společenskou funkcí (se zábavami, maškaramami či hrami), je i oznámením začátku nového hospodářského cyklu. Hospodáři se připravovali na nový rok na poli i ve stáji a pokoušeli se ovlivnit velikost úrody a stád; hospodyně se starala o zvířata kolem domu, ve chlévě a prosperitu celé rodiny. Masky obcházející v některých regionech vesnicemi měly v sobě skrytý plodnostní obsah, a to jak ve sféře lidské, tak zvířecí. Rovněž podoba a provedení tanců mělo ovlivnit velikost úrody.

Slovem fašanek jsou dnes na Hornácku označovány poslední tři dny před koncem celého období. V té době obchází vesnicemi skupiny mužů s muzikou po fašanku. Až do 60. letech 20. století celý průvod vedli

a vše řídili stárci. Ti určovali funkce chlapců ve skupině – mladší stárci dbali na pořádek a „dobré mravy“, vajčár nesl koš na vejce, jeden muž s měchem sbíral darované sypké věci (např. obilí), silný chlap nesl šablu na slaninu, ale i rozhodovali, kde se bude doplňovat slivovice k zavádání. Jejich pozice se ale stejně jako při konání hodů vytratila. Vedoucí roli stárků v průvodu přirozeně v průběhu času nahradila jiná výrazná osobnost – vedoucí pěveckého sboru či tanečního souboru, primáš cimbálové muziky, aktivní folklorní nadšenec apod. Ti dnes upřesňují místo srazu fašankové skupiny, čas, kdy se bude vycházet, do kterých domů se půjde, kde se zastaví na delší dobu na jídlo apod. Vynechání některého domu při obchůzce dříve znamenalo porušení tradičních zásad sousedského soužití





i společenské prestiže. Dnes již dochází jen k návštěvám konkrétních domů svých rodin, známých, přátel z folklorního souboru, významných představitelů obce, sponzorů či institucí (úřady, školy, podniky, obchod).

V navštívených domech dnes dostávají fašankáře totéž, co v minulosti. Tradičním sladkým smaženým pečivem jsou koblihy a boží milosti. Na šablu si dodnes nechávají fašankáře napíchnout kus špeku, slaniny nebo uzeneho masa. Do košíku vybírají láhve slivovice a také vejce, kvůli kterým se po skončení obchůzky, nebo až po několika dnech domluví v některé z místních hospod a hromadně si udělají hostinu. Nejvýznamnější změnu v obdarování lze pozorovat u peněz, které dříve hrávaly důležitou část odměny, ale dnes je již dostávají

jen ve velmi omezeném množství, a také u obilí (popř. mouky), které dříve prodávali a vydělali si tím peníze a dnes se se změnou hospodářské situace nedávají vůbec. Sběratel Martin Zeman, který nechal velké chlapce předvést fašanek i na Národopisné výstavě československé v Praze roku 1895 popsal obchůzku takto: „*Stárci a několik mladíků s nimi mají muškátové voničky za klobouky. Jeden nese láhev naplněnou vínem, druhý „rožeň“ (dřevěnou šavli nebo kord) a na něm několik kousků slaniny nabodnutých. Shuha nese koš s vejci a pytel na obilí. V průvodu hudečů ubírají se jistým směrem a rozličné písně zpívají, jako: „Muziko, muziko, vesele ně hrajte. Následuje mnoho jiných písní. Na jistých místech zastaví a zanotí. „Pod šable, pod šable i pod obušky...“ Pokračují v předešlém pořádku dále. – Při ukončení zatančí si „sedláckou“.*“ (Zeman, Martin: *Slavnosti a obyčeje lidové z Moravy na Národopisné výstavě československé v Praze 1895. Praha 1895, s. 51–52.*)

V průběhu roku se střídaly mnohé výroční (kalendářní) obyčeje. Do některých z nich se zapojovaly pouze děti, jiné byly vyhrazeny jen dospělým. Přechody mezi nimi nebyly dříve připouštěny a tolerovány. Až běh času a hospodářské změny ve společnosti umožnily, nebo si i přímo vyžádaly, přestoupení některých konkrétních obyčejů ze světa dospělých mezi děti (např. masopustní obchůzky, štěpánské koledování aj). Některé z nich ale v rámci celého zvyku zanikly úplně, jiné pouze ztratily svůj vnitřní význam a změnily se v různé příležitosti společenské zábavy. Ve 40. letech 20. století se s rozvojem folklorních souborů posunuly zvyky do nové podoby a staly se i vydatným inspiračním zdrojem pro scénické choreografie.

Velmi výrazným dětským obyčejem je fašankové podšablování. Ještě v polovině 20. století naprosto běžně chlapci ve věku 6 až 12 let během obchůzky po domech při zpěvu vyskakovali na místě se zvednutím jedné nohy nahoru, aby prý vysoko rostlo konopí (na konopě). Které dítě nejvýš vyskočilo, dostalo největší odměnu, protože tak symbolicky zajistilo navštívenému domu nejvyšší možnou úrodu. Na tomto prvku staré magie na základě podobnosti lze posuzovat i stáří této pověry. Ředitel velické školy a zároveň sběratel a spisovatel Rudolf Kynčl popisuje v knize *Srdečka v rozmarýně* z roku 1945, jak si malí chlapci vyráběli u strýce Škodáka před obchůzkou z kusu bukového nebo javorového dřeva šabličky a nacvičovali vyskakování na konopě. „Chlapci podle rodinných šarží a podle síly stáli za strýcem a každý držel svou desku. Nejprve se ustrouhala s obou stran patřičná vzdálenost, aby druhý konec „išel do špice“.

*Když to bylo hotovo, přikročilo se k práci další. Pořizem se obě strany naostřily, aby to bylo jak britva dragúnská!’. Pak se řezala ze zbytku přička a po ní následovalo přibíjení ,do kríža’. Pak se ,pucovalo šmirglpapírem a fašankový rožeň – podobný meči... byl hotov.“... „A názorně sám ukázal, jak levou nohou poskočit a pravou přidupávat. A za chvíli zněla dílna strýce Škodáka dupotem a jásavou fašankovou písní: Tuto nám nedali, tuto nám dají,“ (Kynčl, Rudolf: *Srdečka v rozmarýně*. Vyškov 1945, s. 79.)*

Velický učitel Karel Klusák na počátku 20. století vypověděl: „že v posledním desetiletí (tzn. asi mezi lety 1900–1910) poklesl zvyk na ,pouhé kolední žebroňení malých chlapců školáků, pokud ovšem škola svou nynější povinnou návštěvou v dnech masopustních vše nevykoření. Hoši chodí rovněž s dřevěnými šablemi a šabličkami na slatinu, zpívají přede dveřmi a vyskakují jen, aby konopě hodně vysoké narůstly:



*Pod šable, pod šable, aj pod obušky, my šecho
bereme aj plané hrušky,
tady nám nedali, tito nám dajú, komára za-
bili, štaninu majú.*

*V jednej díri netopýri, a v druhej sú chrústi,
počúvajte, milí páni, jak to bude hústi.*

*Toto bude na cibulu, toto bude na kren,
toto bude na konopě, toto bude na len.*

*Teče voda z vinohrada do dolního konca,
staré boty do roboty a nové do tanca.“*

(Pospíšil, František: *Mečový (zbrojný) tanec na slovanské půdě*. Národopisný věstník neslovanský. 1911, roč. 6, s. 25–56.)

Svou účast při fašanku popisuje také syn citovaného Karla Klusáka Vladimír: „Vzpomínám, jak jsme ‚o fašanku‘ (masopustu) jako chlapci – školáci chodili s dřevěnými šavlemi ‚podšablovat – skákat na konopě‘. ... Zpívali jsme při tom. ‚Enom vyšej, chlapci, nech nám narostú vysoké!‘ říkávala ve dveřích gazdina, odměňujíc každého koblihem. A zvenčí doléhal zpěv chasy a tóny hudců – chodili po fašanku.“ Pospíšil, František: *Mečový (zbrojný) tanec na slovanské půdě*. Národopisný věstník neslovanský. 1911, roč. 6, s. 25–56.)

Dětské *podšablování* je podle odborníků, zabývajících se mečovými tanci prastarým vyjádřením hrdinné tradice národa. Posléze se přidala i symbolika zápasu, kdy nový život vítězí nad starým, čisté nad nečistým.

Přestože monografie *Hornácko* (Frolec, Václav – Jeřábek, Richard – Holý, Dušan: *Hornácko. Život a kultura lidu na moravsko-slovenském pomezí v oblasti Bílých Karpat*. Brno 1966, s. 295–296) uvádí, že ve třicátých a čtyřicátých letech 20. století chodily jen děti z chudobných rodin, a tak ztratilo podšablování svůj původní obřadní smysl

tím, že se začalo považovat jenom za záminku k žebrotě, o několik desetiletí později už respondenti uvádí existenci občůzky opět. Tentokrát ne z ekonomických důvodů, ale spíše za přispění vlivu folklorního souboru a snahy o pokračování tradice.

V současnosti jsou již chlapecké fašankové občůzky pouze nedílnou součástí repertoáru dětských folklorních souborů, které jej zařazují do svých pásem o fašanku nebo jej předvádí chlapci při tematických pořadech dospělých. Často je tento tanec zařazován také bez zřetele na svůj význam, jenom jako hezký a jednoduchý chlapecký taneční projev.

Při rozhovorech s velickými folklorními osobnostmi narozenými ve 40. až 50. letech 20. století bylo zjištěno, že oni sami ještě občůzku malých chlapců pamatují, ale postupně docházelo během jejich života k pozvolnému zániku. Obnovena byla primášem Jarkem Miškeříkem v 80. letech, kdy chodili po fašanku jeho malí muzikanti – dnes členové Cimbálové muziky Jarka Miškeříka. Nárazově proběhla občůzka ještě několikrát, např. v roce 2006 chodili mladí muzikanti s primášem Janem Minksem. V neděli 27. 2. 2022 byla občůzka obnovena chlapci ze souboru Veličánek 1 a byla pro ně, jejich rodiny i navštívené domy velkým zážitkem.

Přestože dávná obřadnost obyčejů jednou nenávratně zahyne, zpěvná melodie a rytmický pohyb zůstanou jako živé dědictví déle. Doufáme, že i ta letošní občůzka bude novým startem a vzbudí v lidech další touhu po obnově a udržení pomalu mizících lidových tradic.

Magdalena Maňáková

NEŽÍT NADARMO

Josef Korejz Blatinský

Pavel Foltýn, Anna Zelinger, Luděk Mikáč



dokončení

Malířsky odlehčený, přesto výrazově energeticky hodnotný akvarel muzikanta Františka Miškeříka, byl roku 1951 vyhotoven J. K. Blatinským současně s portrétem jeho bratra primáše Martina Miškeříka, publikovaném ve velickém zpravodaji přesně před rokem.



Miškeříkova muzika 1957.

Zleva stojící: Emil Miškeřík – obligát, Cyril Šavara – klarinet, Matěj Miškeřík – kontry, František Miškeřík – basa.
Sedící: Martin Miškeřík – prim, Tomáš Miškeřík – terc.

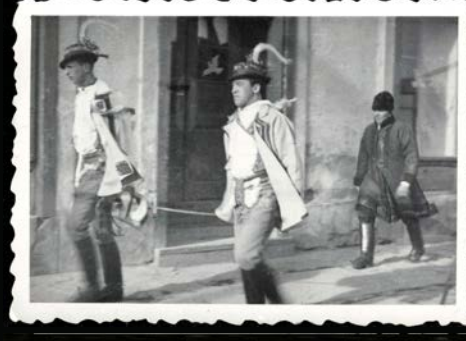
Archiv J. Miškeříkové.
Autorem foto není J. K. Blatinský



Zdali je basistou také F. Miškeřík (na snímcích Blatinského ze svatby u Buláňů roku 1952) se nepodařilo zjistit. Expresní malba inspirovaná touto svatbou v únoru přesně před 70 lety (níže), je stejně jako malba ženicha J. Slováka (níže), akvarel basisty a ostatní zde uvedené obrázky, součástí expozičního souboru památníku OÚ Javornice v rodišti J. K. Blatinského.



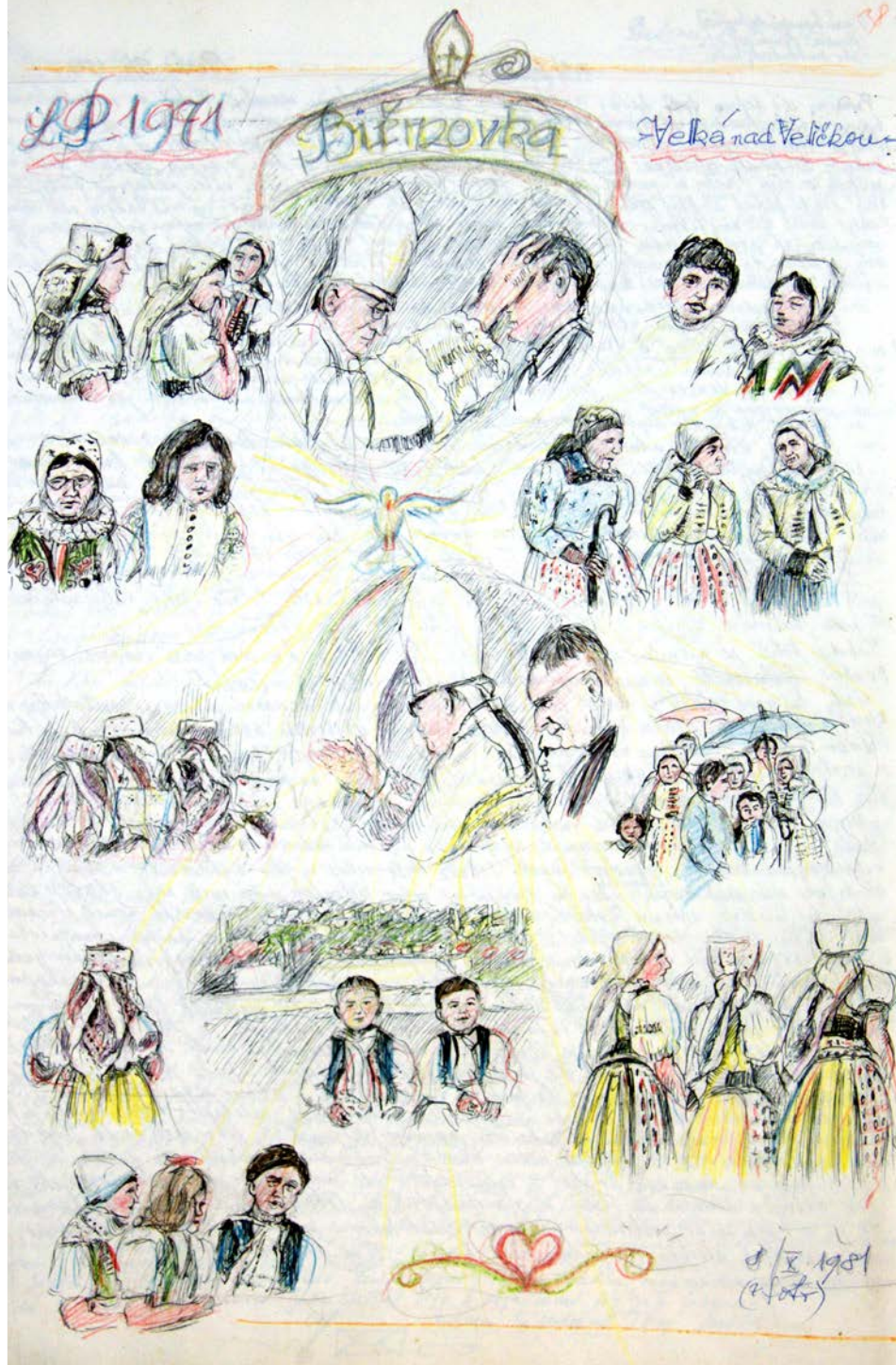
Nahodilě Blatinského momentky z Velké: fašánek, boží tělo i funus 1951, nebo svatba 1952, následující bířmovka 1971, byly z mnoha příležitostí, kterých byl Josef Korejz Blatinský ve Velké nad Veličkou přítomen s batohem plným malířských barev, fotoaparátem a nezbytným skicákem.



28. 5. 1981

Bířkovka

Velká nad Veličkou





~ Velká nad Veličkou. Biřmovka ~
12. června L.P. 1971

Barevná strana č. 38 Blatinského Národní kroniky s názvem „Biřmovka“, vyhotovená podle snímků s desetiletým odstupem od uskutečnění této události, je ideálním příkladem „jak od oka“ Blatinský doplňoval do tohoto komiksového pojetí barvy krojových součástí.

Následující strana zmiňované kroniky popisuje čtyřdenní putování do Velké. „Vlakem z Rychnova do Brna, autobusem do Veselí, Strážnice, Blatnice a z ní nakonec pěšky přes Louku do Velké nad Veličkou k Petříkovi, co fotografuje a ke kostelu. Zde bylo již hodně lidu a krojů, pustili jen s lístkem, biřmovance a kmotry. Bylo jich na 400, ulička, vítání generálního vikáře ... krásná podívaná“.



1 – foto Martina Petříka (1914–2012): „Mistr Korejz maluje Bětku“ (dnes Bačíkovou ve Strážnici), 2 – její starší sestra Ludmila, 3 je opět Bětku, 4 – Jožka Petřík z Humének (asi má příušnice), přihlíží malování, 5 – M. Petřík zachytil „nechca“ Josefa Korejze Blatinského v akci s aparátém Smena 8M.



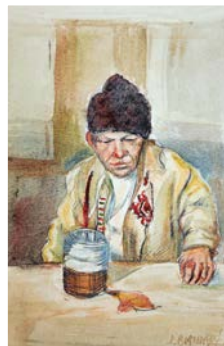
Fotograficky kvalitní pohlednice M. Petříka psaná Blatinskému o dění na Hornácku v roce 1958, vypovídá o vzájemném inspirativním přátelství těchto výrazných klíčových hybatelů.



Dvojexpozice s tvář Martina Petříka i následující kombinované vady, jsou častý jev Blatinského fotografií a negativů. Přesto mají své dokumentační kouzlo.



1. Paní Eva Šachová, které přejeme pevné zdraví a hodně radosti z překvapení. 2. M. Pešková



Kačka z Vrbky a „Hloťák“ jsou poohlédnutím mimo Velkou nad Veličkou stejně jako následující momentky z Javorníku a Kuželova a také rozloučením s projektem „Nežít nadarmo“.

Javornické kamarádky roku 1951, Alžběta Váňová Turečková a stále krásně usměvavá Kateřina Kubečková Petruchová, kterou tímto srdečně do Javorníku pozdravujeme.



Toto je poslední – 32. strana sešitku „Nežít nadarmo“.

Návod na kompletaci skromné publikace najdete na Facebooku, stránka Josef Korejz Blatinský, jemuž je také věnován web: „Nežít nadarmo“.



Uklidme Velkou 2022

V loňském roce proběhl dobrovolnický úklid Velké formou individuálního (ale o to cennějšího) sběru a odevzdání nalezených odpadů. Máme velkou radost, že se pandemická situace zvolna uklidňuje a my vás letos můžeme znovu pozvat na tradiční společný úklid. Akce opět proběhne jako součást celorepublikové iniciativy *Uklidme Česko*, tentokrát v sobotu **2. dubna**.

Sraz účastníků bude ve 14 hodin před budovou obecního úřadu. Pracovní pomůcky budou zajištěny, vítány však budou i vlastní, zejména pracovní rukavice. Kromě pracovního oblečení se vyzbrojte také pevnou obuví a dobrou náladou. Máte-li vlastní tip na místo, které by bylo vhodné společnými silami uklidit, napište nám na zpvelka@seznam.cz. Vybrané lokality oznámíme na začátku akce. Na úklidová místa se pak budeme přesouvat pěšky.

Úklid potrvá dvě až tři hodiny. Po jeho ukončení se přesuneme do dvora Horňáckho šenku ke společnému posezení s malým občerstvením.

Těšíme se na vás!

*Komise pro životní prostředí
ve spolupráci s obecním úřadem*

Házená

Velické házenkářky v tuto chvíli nejvíce zaměstnává celorepubliková soutěž Žákovská liga, která se začátkem března přehoupla do své druhé poloviny. Liga je určena pro kategorii starších žaček a čítá celkem šest turnajů, které se hrají po celé ČR. Do soutěže se kvalifikuje celkem 24 družstev, která se na jednotlivých turnajích systémem „každý s každým“ utkají o titul mistra ČR v házené starších žákyň. Po odehraných čtyřech turnajích držíme v tuto chvíli 7. místo. Z doposud odehraných 16 zápasů bylo jedenáct vítězných. V soutěži tak naše děvčata zdatně konkurují zavedeným házenkářským klubům z velkých měst a to i přesto, že naše hráčská

základna není příliš široká. Všechny předešlé turnaje jsme odehráli s nekompletním kádrem (tak nějak se nám z toho bohužel stává tradice, že vždy ze zdravotních důvodů chybí některá z hráček základní sestavy, někdy i dvě). Tým tak doplňují hráčky z mladší kategorie a je nutno dodat, že jej doplňují velmi dobře. První turnaj Žákovské ligy proběhl v prosinci ve Velké a následně jsme zavítali na turnaje do Ostravy, Prahy a Zlína. Poslední dva turnaje nás ještě čekají v Plzni a Mostu. Pokud se nám podaří udržet se v této soutěži do desátého místa, bude to jeden z největších úspěchů velické házené, tak držte holkám palce!





Vzhledem k vyčerpání hráček Žákovskou ligou šly trochu stranou turnaje, i když ne úplně. Starší žacky ještě v prosinci odehrály turnaj v Olomouci, odkud přivezly třetí místo. V únoru pak měly mladší žacky po dlouhé době možnost odehrát turnaj na Slovensku, v Seredi. Ve srovnání s kvalitními týmy ze Slovenska si vedly velmi dobře a domů se vracely se stříbrnými medailami. Koncem února se představily také na velmi silně obsazeném turnaji v Praze, odkud přivezly bronzové medaile. Nejvíce turnajů, celkem čtyři, odehrály naše nejmladší hráčky – minižacky. Mimo domácího turnaje v prosinci se zúčastnily i turnajů v Telnici a dvou v Hodoníně. V této kategorii se ještě nehraje na výsledky, děti se tady učí jak správné herní návyky, tak i hru fair-play a další důležité znalosti nejen pro hru házené.

Také se pomalu blíží začátek jarní části jihomoravské ligy mladších a starších hráček, která pro nás začíná 19. března zápasy v brněnských Bohunicích. Tady je v obou kategoriích jednoznačný cíl. První místo. Po úspěšné podzimní části, kdy obě naše družstva přezimovala na prvním místě, ani nemůžeme jinak. Mladší žacky mají v plánu několik dalších turnajů: v pražských Hájích, dále v Žeravicích a mezinárodní Handball Cup Praha.

Průběžné informace o činnosti klubu najdete také na naší facebookové stránce Házená Velká nad Veličkou.

Děkujeme všem našim příznivcům za podporu a rádi se s Vámi potkáme na některém z domácích zápasů nebo turnajů.

Za velickou házenou Zdeněk Janků

Od naivních snů, přes tvrdou práci k realitě s názvem sýrařina

(Dovolili jsme si nahlédnout pod pokličku výroby ovčích sýrů v naší obci a rádi bychom se s vámi o příběh mladého páru podělili. Redakce)

Jak to všechno vlastně začalo? Ondřej kromě sýraření podniká v zemědělství, obhospodařuje 80 ha travnatých porostů. Na začátku šlo jen o pořízení zvířat na obhospodařování pozemků. Nejprve jsme si pořídili nenáročné kamerunské kozy a ovce, což bylo po nějaké době samozřejmě málo.

Tady se zrodila myšlenka pořídit si dojně ovce. Teď se nacházíme někde v roce 2017 s naivní představou, že ono se to vlastně všechno nějak udělá s 50 březími ovečkami na dvoře. To jsme samozřejmě vůbec netušili, že v tento moment startuje kolo-toč, který se vlastně nezastavil doteď. Nutno dodat, že s dojením, zpracováním mléka a už vůbec sýrařinou, jsme neměli absolutně žádné zkušenosti. To však netrvalo dlouho, jelikož jehňátka přišla na svět a bylo potřeba začít mléko zpracovávat. První sezónu jsme se věnovali pouze výrobě čerstvého sýra a vyzkoušeli jsme brynzu. Prvotní pokusy se začaly proměňovat ve zdařilé várky výrobků, ale stále s nejistotou, zda o naše sýry bude zájem. Teprve krásná zpětná vazba od přátel a lidí, kteří ochutnali, nám dodala sebevědomí a uvědomění, že to asi děláme, tak jak se má. To jsme stáli na sklonku první sezony, mléko docházelo a my přemýšleli, do čeho se pustíme příští rok.



Sezóna 2018 byla nakonec hodně podobná té první, sýry ochutnávali známí a známí známých. Ohlasy byly vesměs pozitivní a to nás motivovalo zkoušet i něco nového. Po několika nezdarech jsme se naučili tahat nitě. Vznikly taky první

zrající sýry, kterým jsme ze začátku moc nevěřili a jejich kouzlu jsme podlehlí někdy okolo Vánoc, kdy jsme plni očekávání, ale i strachu rozkrojili náš první půlroční bochník. Bylo nám jasné, že tuhle dobrotu si nemůžeme nechat jen pro sebe a spřádali jsme plány na další sezónu a pomalu, aniž bychom si to uvědomovali, jsme vytvářeli portfolio výrobků.

S příchodem dalšího jara (2019) jsme se rozhodli, že se do výroby pustíme naplno a jak se patří. Nechali jsme si vypracovat plány na stavbu sýrárny a těšili se, že další sezónu už budeme pracovat ve svém, pod vlastní značkou a oficiálně. Jak už to tak bývá, stavba se prodlužovala, papírování bylo víc a víc a sýrárnu se nám povedlo zkolaudovat v září 2020, takže vlastně přesně na konci sezóny. Z posledního ovčího mléka jsme vyrobili bochníky na zrající sýry a pomalu se chystali sýrárnu zazimovat, což nám bylo trochu líto, protože si oficiálního provozu moc neužila. Díky tomu jsme se rozhodli, že přes zimu zkusíme nakupovat kravské mléko od místních dodavatelů a naše ovčí dobroty už nebudou jenom ovčí.

Naším prvním kravským výrobkem byly nitě a přidali jsme i parenice. Nechali jsme vyrobit etikety a připravovali se na vánoční prodej, který nás mile překvapil a přiměl k tomu, že jsme začali rozšiřovat stávající sortiment. Řešili jsme taky příchutě jak u čerstvého, tak u zrajícího sýra. Vyzkoušeli jsme nespočet bylinek, ořechů, koření i solí než jsme byli opravdu spokojeni. S přicházejícím létem jsme si opět pohrávali s myšlenkou, že by to chtělo nějakou novinku. Netrvalo dlouho a zrodil se nápad, který se k létu prostě hodil a to, vyrobit něco na gril. Halloumi byla jasná volba, jelikož jsme ho do té doby nikde nepotkali a chtěli jsme zkusit, jestli se opravdu nerozteče.

Oslovili jsme taky své první obchodní partnery, kterým jsme nabídli naše výrobky k prodeji do jejich provozoven. Ve většině případů jsme měli štěstí na ochotné a milé lidi, se kterými spolupracujeme dodnes.

V zimním období se věnujeme naplno rozšiřování našeho stáda. Na podzim připouštíme k ovečkám beránky, v březnu a dubnu se pak těšíme z nových přírůstků a od května pomalu rozjíždíme práci s mlékem. Dnes naše stádo čítá 233 oveček a 3 berany.

O jednoho člena se nám mezitím také rozrostla naše rodina, takže si užíváme radosti na všech frontách.



V současné době vyrábíme sýry v naší sýrárně celoročně, za profesionální sýraře se rozhodně nepovažujeme, ale děláme, co můžeme, a každé naší dobrotě se věnujeme s péčí a láskou. Najdete u nás nitě, parenice, čerstvé sýry s různými druhy bylinek, zrající sýry, jak kravské, tak ovčí ve všemožných příchutích, brynzu, ricottu, halloumi a kdo ví jakou novinku přinese rok 2022.

Fungujeme především jako zakázková výroba, jelikož naše výrobky neobsahují žádné konzervanty, éčka ani jiné nežádoucí přísady. Zakládáme si na tom, aby se k Vám naše sýry dostaly vždy v té nejlepší kondici. Proto je lepší si je objednat předem. Ale i když u nás zazvoníte bez objednání, s prázdnou určitě neodejdete. Veškeré informace o nás najdete na naší facebookové stránce @ovcidobroty. Vaše otázky rádi zodpovíme na emailu: ovcidobroty@seznam.cz nebo na telefonu 774 638 600.

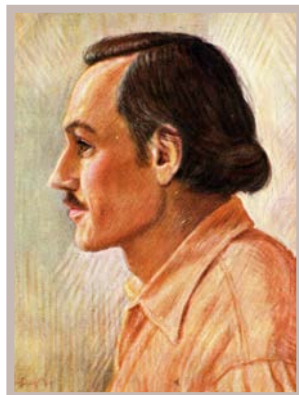
Naším snem je vlastní farma se soběstačným hospodářstvím co nejšetrnějším k přírodě, malým penzionem a vlastní prodejnou našich dobrot. Věříme, že sny se plní a díky práci, ke které přistupujeme s láskou a pokorou, se splní i ten náš.

*Ondřej Pavlinec
a Michaela Moravčíková*

Od kolébky do hrobu věrný Veličan Karel Sup

Ve čtvrtek 27. 1. 2022 uplynulo přesně 125 let od narození akademického malíře, grafika a učitele profesora Karla Supa.

Karel Sup byl, mimo velkou spoustu jiných aktivit, také kronikářem Velké nad Veličkou, a to v letech 1960–1972. Když počátkem roku 1973 náhle zemřel, byla o sepsání kroniky za rok 1972 požádána jeho manželka Julie Supová. Pojďme se na osobu akademického malíře Karla Supa podívat jejíma očima a slovy, která zanechala v kronice a které mohou o jeho osobnosti říct víc než řada odborných článků. (Následující text je doslovný přepis z kroniky.)



*Kudy životem chodil, myslel na Velkou a Veličany, na Horňácko a Horňáky. Ať ko-
nal cokoli, na všem byla pečeť jeho rodného
kraje. S kým se poznal, každému o něm rád
nevtíravě vypravoval a z mnohých, kteří
o něm dříve vůbec nic nevěděli, učinil jeho
časté návštěvníky a přínosné přátele.*

*Nikdo nespočítá, co vše nakreslil a nama-
loval a kam všude se jeho dílo podělo. Jisté je,*





že z každého jeho výtvoru vane citový vztah k půvabu domova, prosakující zasněně dýhající barvou.

Jako malíř – krajinář ztvárňoval nejen přírodu, ale i jejího ducha, jako malíř – figuralista zachycoval nejen postavu, ale i její dobré společenské pouto, jako malíř – portrétista zvěčňoval nejen podobu, ale i podstatu, která se za nimi skrývá.

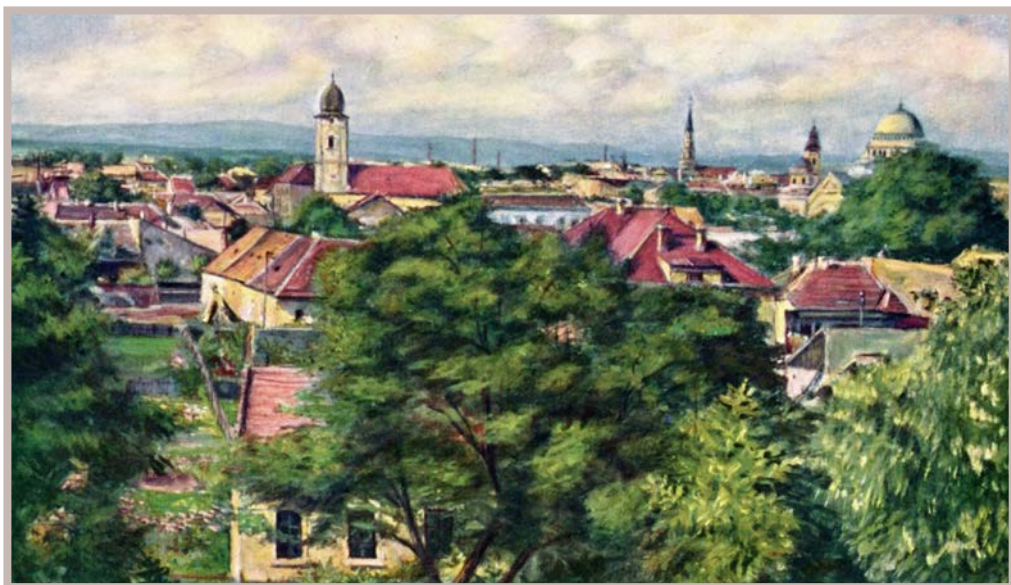
Vynikl jako výtvarník, stejně dobře však byl i dobrým hudebníkem – skladatelem, spisovatelem – básníkem, stavitelem a jakýmkoliv umělcem jiným. Náznaky toho jsou nejen v jeho námětech a záměrech, zasahujících do obou jiných umění, ale i ve zpracování, které je výslednicí všeuměleckých představ.

Oceňoval svého předchůdce, příbuzného – malíře Cyrila Mandela. Pro sebe a své rodiště si vydobyl úctu, protože sám si vážil druhých.

Co jako člověk a umělec od lidí přijal, všechno mu s výhodnými úroky a vylepšené poctivě vrátil. V jeho povaze byly veselé i smutné rysy staletých hrdých osudů jeho kmene, jeho charakter nebyl poplatný době, ale odpovědný vzestupnému dějinnému vývoji rodové pospolitosti.

Nehlásal žádný filozofický názor slovem, ale vyjadřoval jej vzorem osobitého života, od kolébky do hrobu těsně spjatého se životem přemýšlivého, pilného a dovedného lidu. Jako vychovatel byl přesvědčen o vysokém poslání rodiny v národě a lidské společnosti.

Nebažil po hodnotách, postavení a přepychu. Vypátral, nacházel a rozdával nádheru, která rovností je přístupna každému proto, že je jejím majetníkem a která je utajena v půdě otcovské země. Poznal cizinu, měl všelidské zájmy, oblíbil si však jednoduchý, prostý



a skromný způsob života uprostřed venkovských pracovitých lidí a nevyumělkované přírody. V tom byla největší síla a velikost jeho příkladné osobnosti, která s jitrním slunkem nad velickým majírem vytrvale září z bohatého odkazu jeho bystrého ducha a hbitých rukou – Strážné hůrky.

S nastávajícím jarem, 20. 3. 1973 odešel navždy, od kolébky do hrobu věrný Veličan, prof. Karel Šup, akademický malíř.

Julie Šupová, kronika obce Velká nad Veličkou 1972.

Lukáš Pachel



Vzkaz z minulosti

Jako čalouník jsem se spoustu let živil opravou čalouněného nábytku. Při té příležitosti se mi občas dostal do rukou i nějaký ten pěkný starožitný kus. Tento nábytek se vyráběl v době, kdy ještě záleželo na tom, aby dlouho sloužil. Čalouněný nábytek mívá masivní pevnou kostru, která vydržela i více jak sto let. Lidská práce byla levná, a tak se vyplatilo, nechat si v případě potřeby, nábytek znovu očalounit. Při opravě takového nábytku se občas stávalo, že se v něm našla zpráva nebo vzkaz, co tam zanechal mistr čalouník, který na nábytku pracoval dříve. Většinou se jednalo o zprávu, ve které bylo uvedeno kdo, kdy a co na nábytku opravoval. Bylo pak nepsaným pravidlem, že když čalouník při opravě našel tento záznam, tak i on pod něj připsal svou zprávu o opravě a vrátil vše zpět. Někdy se taky stalo, že čalounický mistr měl na srdci něco, s čím se měl potřebu

svěřit. Napsal to tedy na lepenkovou výplň a začalounil do nábytku. Byla to taková obdoba časové schránky nebo dopisu v láhvi hozené do řeky. Sociální síť tenkrát nebyla, a tak to byla jedna z mála možností, jak poslat vzkaz neznámým lidem.

Je to už více jak 20 let, co se mi do opravy dostala pěkná starožitná sedací souprava. Když jsem ji rozdělával, tak jsem kromě mnoha drobností, které se většinou nacházejí zapadlé uvnitř nábytku, našel i vzkaz, co tam zanechal čalounický mistr, který na nábytku pracoval dříve. Nejrůznějších vzkazů jsem už předtím našel více, ale tento se přeci jenom v mnohém vymykal. Vzkaz byl napsán obyčejnou tužkou na lepenkové výplni na boční straně jednoho z křesel. Lepenková výplň stářím zhnědla a tak byl vzkaz špatně čitelný. Tady proto předkládám přepis toho, co se mi podařilo rozluštit.

Tento nábytek se potahoval ve 4 roce světové války za času velkého nedostatku a drahoty, kupříkladu slamník stál 150-170 K pohovka z lédertuchu ----- K plyšová 800 K 1 kilo hovězího 16-24 K vepřového 30-32 K slepice 38-40 podsvinče 300-400 K máslo 40 K sádlo 50 K mouka 1 kilo 12-15 K hrách žádný chléb žádný – múky málo - uhlí málo- petroleje málo. Šaty ----380 K Boty šněrovací 200-240 K lidé mřeli hladem pro děti nebylo žádné mléko poněvadž se všechno vybilo. Tento čas stálo 1 kilo brambor -----.

Toto jsem zaznamenal až to po letech bude někdo předělávat aby věděl jaká bída byla na světě.

----- Haidinger

Čalouník z Prahy

25 / 5 1918

(převzato bez jazykových úprav z původního originálu)

Lepenku se vzkazem jsem ukázal majiteli, abych ho informoval o tom, co jsem v nábytku našel. Nakonec jsme se dohodli na tom, že i on přidá vzkaz, a že to tam vrátíme zpět pro další generace. Majitel ve svém vzkazu mimo jiné uvedl informace, že nábytek pochází z loveckého záměčku v západních Čechách, který jeho předek chtěl po válce koupit. Po roce 1948 to ale zhatili komunisté, kteří záměček znárodnili. Kolem roku 1960 lovecký záměček vyhořel, když si komunističtí pohlaváři udělali oheň v hlavním sále.

Celou lepenku se vzkazem nechal majitel okopírovat a jednu kopii předal i mně. Já jsem pak přidal zprávu o opravě a lepenku jsem vrátil zpět do křesla. Tenkrát jsem si myslel, že až to jednou bude někdo předělávat, tak to bude pro lidi zajímavá informace. Dnes mám obavy, že jednou nábytek skončí v kontejneru na některém ze sběrných dvorů. Proto jsem se rozhodl sepsat tento článek, aby vzkaz, vyslaný před více jak 100 lety, alespoň částečně dospěl do svého cíle.

*Ladislav Krchák
čalouník, Velká nad Veličkou*

Jaro v Háji

Letos nám jaro začalo bujet už v únoru, jako by mělo léto odstartovat v dubnu. Uvidíme, co nám nakonec živá příroda pod vlivem počasí předvede, ale věřím, že letošní jaro není v háji, ale že naopak v Háji jaro ještě nějaký ten měsíc pobude a pokvete tam bíle a žlutě. Proč bíle a žlutě? Samozřejmě že v jarních lesích najdeme i další barvy



Sasanka pryskyřníkovitá

jako různé odstíny fialové až červené, ale na počet květů jsou o poznání vzácnější než zmíněná bílá a žlutá. Jen si vzpomeňte na bílé záplavy kvetoucího česneku medvědího, porosty konvalinek a mařinky vonné nebo žluté lány petrklíčů a sasaneček.

Právě o naposled jmenovaných bych chtěl tentokrát povědět víc. Možná vám úplně neštymuje, že o sasankách mluvím jako o žlutých rostlinách. Máte pravdu, protože sasanky mohou mít také bílé květy. Na druhou stranu se ale na Hornácku v přírodě s bělokvětlými sasankami setkáte pouze výjimečně. Hojně tu z našich sasaneček totiž roste pouze **sasanka pryskyřníkovitá**, která kvete žlutě. Jako všechny naše sasanky má zvláštní stavbu. Na štíhlém stonku vyrůstá trojice listů podobných listenů, které jsou dále dělené v zubaté trojlístky. Uprostřed listenů vykvétají 1–2 dlouze stopkaté květy, v případě sasanky pryskyřníkovité žlutě. Právě listy vypadají podobně jako zmíněné listeny, ale z pod-



Sasanka lesní

zemních oddenků vyrůstají na dlouhých řapících jako jednotlivé trojlístky bez květu. Žlutá barva, příznačná pro příbuzné pryskyřníky, dala naší žluté sasance i jméno. A jako celá rodina pryskyřníkovitých rostlin jsou i všechny sasanky jedovaté. Sasanku pryskyřníkovitou najdeme nejčastěji na vlhkých místech v lesích, podél drobných i větších potoků, ale i na vysychavých, alespoň zjara vlhkých loukách. Že se jí na Hornácku tak daří, je dáno zdejšími minerálně bohatým podložím. To naopak nemá příliš ráda bělokvětá **sasanka hajní**, která je obecně mnohem známější a na většině území České republiky i o poznání častější. I na příkladu těchto dvou sasanek tak platí nepravidelné pravidlo „bělokarpatské podivnosti“, že je celkově vzácnější druh v Bílých Karpatech hojný, zatímco druh jinde běžný tady nacházíme jen zřídka.

Na svazích pod Hájem můžeme najít ještě třetí sasanku, která se poněkud nepřiléhavě jmenuje **sasanka lesní**. Ta je z této trojice nejvzácnější a v přírodě dokonce patří mezi ohrožené druhy. Jejimi oblíbenými stanovišti jsou suché stepní stráně a výslunné okraje křovin a lesů, jen na silně vysychavých a teplých lokalitách roste také v podrostu světlých doubrav. Překvapivě ji vlastně znáte nejlépe ze všech tří, protože pro svoje velké bílé květy i ozdobná poupata a souplodí nažek patří mezi staré okrasné rostliny a jako okrasnou trvalku ji tak i ve Velké najdete na nejděné předzahradce nebo skalce.

V různých lesících na Podhájí a v dubohabřinách i bučinách v Háji je častá ještě jedna kytička, která se sasankám na první pohled dosti podobá. Jmenuje se **zapalice žlutuchovitá** a kvete v porovnání se sasanami drobnějšími bílými kvítky. Že jste narazili na zapalici a ne na sasanku hajní poznáte také podle toho, že zapalice tvoří



Zapalice žlutuchovitá



Sasanka hajní

větvenou olistěnou lodyhu ne s třemi, ale s vícero střídavě uspořádanými vroubkovanými trojlístky a hlavně také s více květy, vyrůstajícími na více větvích rostliny. Sasanky obvykle mají na jedné rostlině květ pouze jeden. Že jsou si sasanky a zapalice podobné i příbuzné se odráží také v jejich slovenských jménech – sasanka se slovensky jmenuje veternica a zapalice veterník. Označení „větrnička“ nebo „větrova milá“ se objevuje i mezi českými lidovými jmény sasank. Odráží vlastně výše popsanou tělesnou konstituci sasankových rostlinek – široké listeny a poměrně velké květy na dlouhém tenkém stonku se snadno rozhoupají a „roztančí“ už ve slabém závanu větru.



Hvězdnatec zubatý s rozvíjejícími se poupaty

Třebaže je na Horňácku běžná, v každém obrazovém atlase rostlin zapalice žlutuchovitou nenajdete. Roste u nás totiž téměř pouze na Moravě a ve východních Čechách, zatímco na většině dalšího území Čech i v Německu zcela chybí. A právě v Německu vzniklo mnoho pečlivě zpracovaných originálních vydání obrazových příruček, jejichž překlady jsou oblíbenými knihami o přírodě i u nás, ale zapalice v nich pochopitelně chybí. Podobným případem je také **hvězdnatec zubatý** (dříve známý jako hvězdnatec čemeřicový), drobná miříkovitá rostlina připomínající květem spíše opět nějakou sasanku, než své mrkvovité příbuzenstvo. Pokud už ale víte, že tato podivná kytička existuje, nezaměníte ji s ničím na světě. Na rozdíl od většiny ostatních mrkví má květy žluté, nikoliv bílé, a květenství má silně stažené do jediného hlávkovitého okolíku podepřeného pěti až šesti zelenými, na konci zubatými listeny – odtud i jméno hvězdnatec zubatý. Ta žlutá drobtina uprostřed zelené hvězdy tedy nejsou jenom samotné prašníky nebo pestíky jako v květech sasank, ale jsou to tam v počtu několika desítek nahloučené celé malinkaté květy. Hvězdnatec je charakteristickým průvodcem karpatských dubohabřin a bučin a v okolí Velké se jedná o běžný lesní druh. Z hlediska celosvětového rozšíření je to však velká specialita. Roste pouze v malé části střední Evropy – od jižního Polska přes východní Moravu, Slovensko a jihovýchodní Rakousko do Slovinska a Chorvatska, s mírným přesahem do severní Itálie.

Karel Fajmon

*Foto na titulní straně obálky
Johana Slováková (hvězdnatec zubatý)*

Krasci – drahokamy přírody

Krascovití (*Buprestidae*), je čeleď brouků široce světově rozšířená. V Česku a na Slovensku se vyskytuje cca 120 druhů a už český překlad napovídá, že jsou to brouci krásní, hýřící všemi barvami duhy.

Pro laika jsou tito brouci špatně pozorovatelní, protože vyhledávají listy a dřevo stromů, keřů a trav, ve kterých se vyvíjí. K výjimkám patří například mnozí zástupci rodu *Anthaxia*, jemuž kdosi dal české jméno Květokras. I řecké jméno *Anthaxia* je pěkně voleno – *anthu axia* = květu hodná, květu slušící. Tito brouci vyhledávají květy převážně žluté a bílé barvy (jestřábníky, pryskyřníky, kopretiny, atd.), na kterých se dokážou pást dlouhé minuty.

Nejběžnější z rodu je *Anthaxia nitidula* (L.). Samec je hedvábně kovově zlato-zelený, samička má hlavu a štít zářivě červenou. Krovky mají všechny odstíny zelené až po sytě modrou, velcí jsou 4–6 mm.



Když budete mít na vycházce velké štěstí, můžete vidět na květech sedícího květokrasa uherského – *Anthaxia hungarica* (Scop.). Samec je zelený, na štítě má dvě černé podélné pásy, samice má zelenomodré krovky, štít zelenočervený se dvěma podélnými černými páskami. Jsou poměrně velcí, 8–14 mm.

Krasci obecně jsou velmi plaší a bleskurychle uletí při jakémkoli pocitu ohrožení. Proto se při pozorování pohybujte opatrně a jen se kochejte úžasnou rozmanitostí barev těchto krasavců naší přírody.

Jan Habarta

Hungarica – samec a samice



Nitidula – samec a samice



Foto RNDr. Petr Baňar (Moravské muzeum)

Lidé ve Velké na přelomu 19. a 20. století část I.

Cestu za lidmi ve Velké zahájíme na náměstí u dnes již neexistujícího domu č. p. 100, který stával před kostelem vedle dnešního pohostinství U Lajzů. Dům byl zbořen v roce 1985, aby udělal místo dnešnímu parčíku před kostelem a také venkovnímu posezení u restaurace. V původním číslování domů ve Velké nesl tento dům číslo 61.

Ve druhé polovině 19. století dům obývala rodina Anny Tománkové (nar. 1821). Již v roce 1869 však dům patřil hostinskému a obchodníkovi Josefu Braunovi (nar. 1821), který ovšem žil ve vedlejší domě č. 62. Dům č. p. 61 Josef Braun pronajímal obuvníkovi Antonínu Novákovi (nar. 1821), který zde rovněž žil se svou ženou Františkou (nar. 1829), dětmi Janem (nar. 1851, rovněž obuvník), Josefem (nar. 1852, v učení na srstistřihače ve Vídni), Annou (nar. 1855), Marií (nar. 1858), Fani (nar. 1860), Toni (nar. 1863), Františkem (nar. 1865) a Antonínem (nar. 1867). Obuvník

Antonín Novák pokračoval v rodinné tradici a navázal na svého otce Jana Nováka, dožil se svou manželkou v domě č. p. 65 (původní číslo popisné 32).

V roce 1872 dům náleží rodině židovského obchodníka Davida Grünefelda (nar. 1845). V domě žije se svou manželkou Emou (1848), se svými dětmi Eleanorou (nar. 1872), Charlotte (nar. 1874), Karlem (nar. 1877) a Hermínou (nar. 1880). V pozdějších letech se do domu stěhuje také Loti Braunová (nar. 1883), která se stává schovankou Davida Grünefelda. Spolu s rodinou Grünefeldovou v domě bydlí také Eduard Roháč (nar. 1885), který pomáhá v obchodě jako obchodní příručí a také Kateřina Čajková (nar. 1884) vykonávající v domácnosti Davida Grünefelda činnost služby.

Vedle Grünefeldových v domě v roce 1880 bydlí také rodina truhláře Jana Hanáka (nar. 1852), který zde žije spolu s manželkou Annou (nar. 1855) a dcerami Marií (nar. 1879) a Ludmilou (nar. 1880).

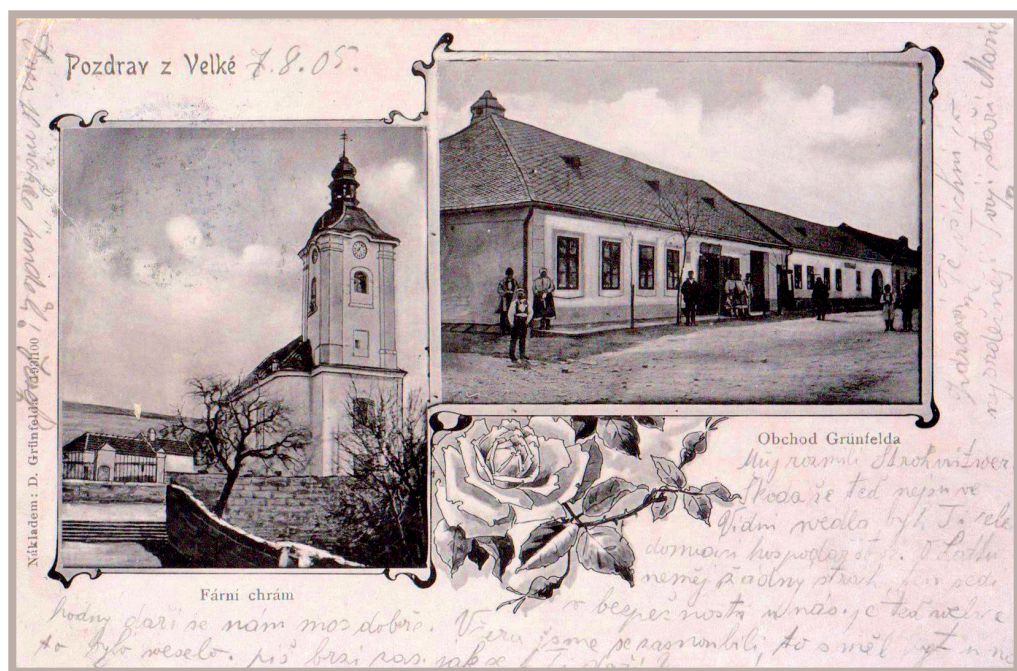




V roce 1921 dům vlastní Julie Grünefeldová (nar. 22. 8. 1871) a její sestra Gisela (nar. 12. 12. 1880), obě byly dcerami bratra Davida Grünefelda Adolfa (nar. 1841), který vlastnil a podnikal v domě č. p. 139, dnes již rovněž neexistující stavba pizzerie (v původním číslování č. p. 92). Zajímavostí je, že obě sestry byly zcela slepé. Julie i Gisela Grünefeldovi se staly oběťmi nacistického teroru a obě zahynuly v koncentračním táboře Terezín v roce 1943.

Vedlejší dům č. p. 101, v původním číslování 62 (dnešní pohostinství U Lajzů), byl v roce 1857 ve vlastnictví stolaře Matěje Bezručky (nar. 1818), který zde žil se svou ženou Františkou (nar. 1819). Ten svou stolárnu následně i s rodinou stěhuje na č. p. 82 (původní číslování č. p. 47).

Již v roce 1869 tak na č. p. 62 nacházíme Josefa Brauna (nar. 1821), který zde provozuje hostinskou činnost. V domě spolu s ním žije jeho manželka Charlotta (nar. 1830). Spolu s nimi zde žijí i další židovští sourodníci a to řeznický tovaryš Květsch Šimon (nar. 1815), Sofie Zelka (nar. 1860) a Sali Kohn (nar. 1856). Také tu nacházíme služku Magdalenu Meliškovou (nar. 1857) původem z Nové Lhoty. V roce 1880 dohledáváme jako manželku Josefa Brauna právě Sali Kohnovou, takže jeho první žena Charlotta musela předčasně umřít. V domě v tu dobu s nimi žijí také jejich děti Hugo (nar. 1873), David (nar. 1875), Sigfried (nar. 1877), Cecilia (nar. 1879) a Julius (nar. 1880), Lotty (nar. 1883), Albert (nar. 1889) a Ervína (nar. 1889). Jako jejich služby



v roce 1880 působí u rodiny Braunů Rosina Tomčalová (nar. 1856) a Kateřina Šáchová (nar. 1864).

V roce 1900 je dům č. p. 101 v majetku hostinského a řezníka Ignáce Novotného (nar. 1842) původem z Radomilova u Šumperka, který zde žije se svou manželkou Apolonií (nar. 1872, původem z Tasova) a dětmi z předchozího manželství s Františkem Adolfem (nar. 1876), Františkou (nar. 1888), Františkem (nar. 1890), Karlem (nar. 1896) a Václavem (nar. 1898). Cesty Ignáce Novotného vedly do Velké přes Hluk a Ostrožské předměstí Veselí nad Moravou, kde vždy provozoval hostinec s řeznictvím. Na č. p. 101 jej počátkem 20. století nahrazuje rodina Václava Macenauera (nar. 1857). Václav Macenauer původně provozoval živnost v dnešní hospodě

U Kotásků č. p. 280 (původně č. p. 170), kde jej nacházíme ještě v roce 1900. Hostinskou a obchodní činnost zde provozovali již jeho rodiče Jan (nar. 1827) a Rozálie Macenauerovi (nar. 1829) a to prokazatelně již v roce 1869. Václav Macenauer, původem ze Bzence, žije v domě č. p. 101 se svou ženou Martou, která pocházela z významné rodiny měšťana Jana Uhla ve Veselí nad Moravou. V domě rovněž žili jejich děti Jan (1885), Kamila (1891) a Štěpánka (1899). Marta Macenauerová v roce 1919 umírá na souchotiny a Václav Macenauer si pouze o pár měsíců později bere za ženu Emílii Středovou (nar. 1885), vdovu z Olomouce, která je vrstevnicí jeho dětí. Jako služka v jejich domácnosti v té době pracuje Marie Kubíková (nar. 1898), původem z Hrubé Vrbky.

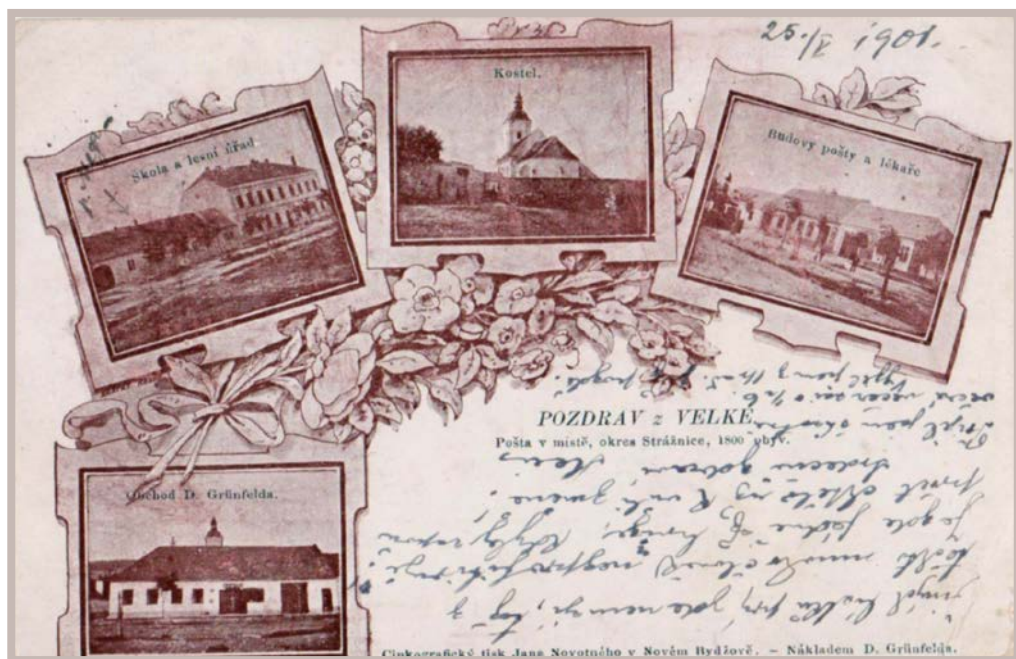
V sousedním domě č. 102 (původní číslování 63) nalezneme v roce 1910 žít výměnkářku Anástázii Maňákovou (nar. 1852) a její dceru Anastázii (nar. 1889), která se živila jako služebná ve Vídni. Osoby žijící na výminku měly vyčleněnou část domu, která byla určena k jejich životu ve stáří. Spolu s nimi zde žije také Anna Drahošová (nar. 1843), která se živí jako podomní obchodnice. V roce 1921 bydlí v tomto domě stále vdova Anastázie Maňáková (nar. 1852), ale s dcerou Anastázií (nar. 1889) zde žije její manžel učitel a první kronikář obce Velké nad Veličkou Jan Pavliska (nar. 1884) původem z Čeladné u Frenštátu pod Radhoštěm. Jan Pavliska přichází do Velké 17. 9. 1904. Spolu s nimi zde žije jejich syn Jan Pavliska (nar. 1916) a v podnájmu také vdova Anna Sečkařová (nar. 1850). Dům původně pa-

třil rodině Martina Minaříka (nar. 1808). V minulosti v domě vedle členů rodiny Maňákových nalezneme bydlet také c. k. četnického závodčího Františka Horáka s manželkou nebo četníka Jana Faita.

Z významných osobností Velké zde žil také praktický lékař MUDr. Václav Hloužek s manželkou Klárou, kterým se ve Velké narodili Marie Božena (nar. 1891), Metoděj (nar. 1892), a Hedvika (nar. 1894).

V roce 1957 žila v domě č. p. 63 také rodina Josefa Kaňůrka (dříve psáno jako Kanjorek).

V domě č. 103 (dříve č. p. 64) nalezneme v roce 1857 rodinu Jana Tomčaly (nar. 1813) a jeho manželky Anny (nar. 1822), kteří zde žijí spolu se svým synem Janem (nar. 1852). O dvanáct let později je vlastníkem domu Jan Vachun (nar. 1833), který si vzal za ženu dceru manželů Tomčalových





Pozdrav z Velké.

Alžbětu (nar. 1840). Spolu s nimi zde žije také otec Jana Vachuna Jiří (nar. 1804), dcera Alžběta (nar. 1861) a sourozenci Alžběty Vachunové Anna (nar. 1841), Barbora (nar. 1849), Jan (nar. 1852) a Rozina (nar. 1854). Všichni se živí polním hospodářstvím. Anna a Rozina rovněž jako služby.

V roce 1880 zde však již provozuje pekařství židovská rodina Ignáce Kesslera (nar. 1851), který do Velké přišel ze Sobotiště a žije zde se svou manželkou Alžbětou (nar. 1833) a dětmi Sigmundem (nar. 1875) a Bertou (nar. 1880). V roce 1900 provoz pekařství přebírá rodina Bedřicha Lercheho (nar. 1872), poté, kdy se Ignác Kessler stěhuje se svojí druhou ženou Karolínou (nar. 1870) na Novou Lhotu, kde provozuje obchod se smíšeným zbožím a drží rovněž licenci na nálev piva a kořalky.

Bedřich Lerche pocházel z Veselí nad Moravou z rodiny Karla Lercheho, obchodníka s moukou. Žena Bedřicha Lercheho Leopoldina (1875) pocházela z Louky z rodiny mlynáře Vincence Podlúckého. V domě žili spolu se svými dětmi Růženou (1899), Mathyldou (1901), Marií (1904), Helenou (1906), Andělou (1910) a Oldřichem (nar. 1916). Při provozu pekařství jim z počátku pomáhala švagrová Hermína Podlúcká (nar. 1884) z Louky a jako učen František Škamelka (nar. 1885) z Veselí nad Moravou. Jako chůva u Lerchů působila Anna Maňáková (nar. 1885) z Louky a později také služebná Eva Janásová (1894) a chůva Anna Psíková (1896). V roce 1921 zde nalezneme i pekařského učně Cyrila Kozumplíka (nar. 1902) původem z Veselí nad Moravou.

Lukáš Pachel

Křížky

Je obecně známo, že Horňácko a konkrétně Velicko je známé svými lidovými písněmi a tanci. Za zpěvem sem jezdí milovníci krásných lidových písní v období pořádání Horňáckých slavností snad z celé republiky. Tento kraj se dále vyznačuje nádherným krajem, nářečím a mohl bych jmenovat mnoho dalších zajímavostí.

Co ale tento kraj postrádá, jsou hmotné kulturní památky z období 16. až 19. století, jako hrady, zámky, kláštery apod. Je to dáno tím, že tato oblast patřila spíše k okraji země České a později k Říši rakousko-uherské a dějiny a s nimi i kulturní dění se odehrávaly v centrech těchto útvarů. Horňácko v minulosti bylo chudý kraj, žili tady chudí lidé a ti neměli prostředky na vytváření kulturních památek. Ve Velké nad Veličkou se nacházejí jen tři kulturní památky většího významu.

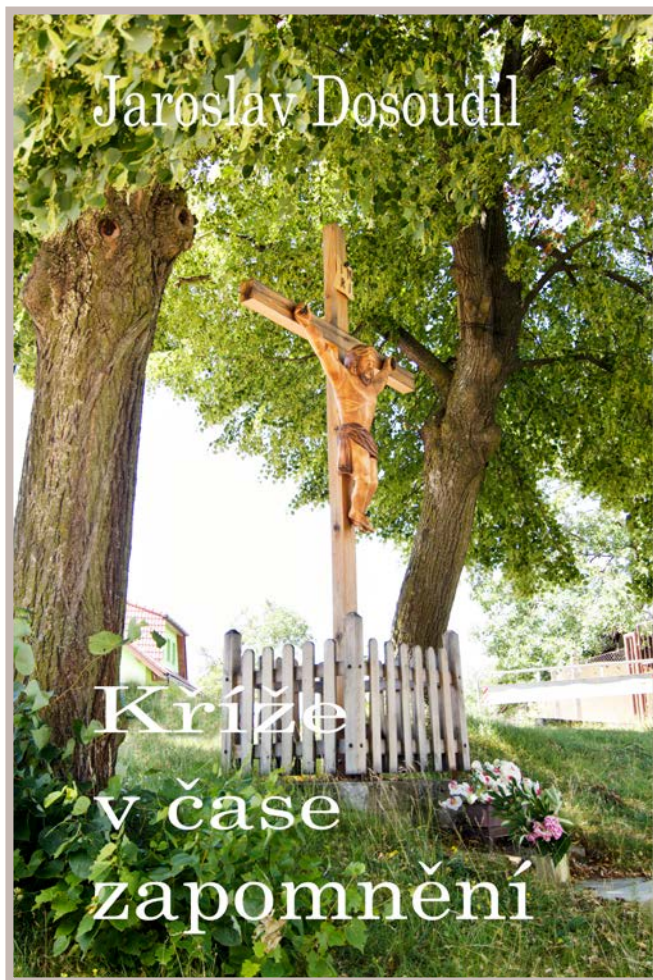
Jedná se o:

**Kostel Maří Magdaleny
s hradbami**

**Panský dvůr spolu
s panským mlýnem**

**Kříže, kapličky a boží
muka**

Drobné posvátné objekty – kříže, kapličky a boží muka vznikaly většinou z potřeby obyčejných lidí zvěčnit a zhmotnit své tužby, nebo žal a prosby, popřípadě připomínaly určitou tragickou událost. Stavěly se u polních cest na okraji vesnic a pečoval o ně většinou sám zřizovatel. Patří ke křesťanskému životu obyvatel vesnice či měs-





tečka. Na Horňácku jsem zdokumentoval celkem 83 těchto památek, ve Velké pak 12. Je velmi obtížné a mnohdy nemožné se dopátrat historie vzniku památky. Většinou se totiž nezaznamenávaly okolnosti stavby, a tak v kronikách jsou jen strohé informace. Např. ve Farní kronice p. Plánity k soše sv. Jana Nepomuckého na náměstí je uvedeno: „Na městečku, na náměstí, stojí socha sv. Jana Nepomuckého nesoucí letopočet 1747. Opravena byla v roce 1899 a potom ještě jednou mistrem Kozanym“.

Ale jsou i případy, kdy lze se dovědět z nápisu daleko více. Např. křížek u cesty ze Suchova do Boršic nese na sobě nápis: „V upomínku na Josefa Čajku a Jaroslava Dražila, kteří tragicky zahynuli ve věku 18 let a 12 let 4. srpna 1945. Když Vás tady v poli ukrutná smrt schvátíla otce, matky srdce staré ztrátou ranila. Věnovali mládenci ze Súchova“.



V místní kronice obce Suchov k tomuto datu lze nalézt zápis: „Dne 4. července našel Jaroslav Dražil – 12letý chlapec – minu vyoranou v Molvách. Na kole ho dojel Josef Čajka, 18letý učeň, který se vracel z Blatnice z práce. Asi 0,5 km před vesnicí mina vybuchla a oba chlapce zabila. Čajka byl mrtev okamžitě, utrpěl mnoho zranění. Kolo bylo odhozeno asi 20 m od místa výbuchu a úplně zničeno. Tato událost vzbudila v místě i okolí rozruch, pohnutí a ještě větší rozhořčení proti Němcům“.

Uvedené příklady ukazují, že tyto drobné stavbičky, jako jsou kříže nebo boží muka, mohou být a v mnoha případech jsou



oknem do historie vesnice nebo regionu. Proto je užitečné o ně pečovat a mít na paměti, že vzdáleně ukazují i na kulturnost obyvatel. Více informací k drobným posvátným památkám lze najít v knize – Kříže v čase zapomnění.

Jaroslav Dosoudil
(702 613 783)

Skopové na víně

Recept z kuchařského kurzu v roce 1946. Veřejná odborná škola pro ženská povolání SVĚTLÁ ve Velkém Meziříčí.

zapsala Eva Šáchová (roz. 1922)

Datum: 13. XII. 1946			Cena	
Kus dkg l		Potravin	K	h
Maso:				
5		hovězí		
5		slaniny		
10		cihulky		
100		kapusta		
1		maso		
5		chutky		
1/8		muškety		
		mlina		
			68	90



Skopové maso postupněme očištění a okukání, osolíme opozujeme na ušně cibule opéeme, přidáme pohéjeme kapustu, přidáme vodu a dusíme. Mléko oláme do houby aby mělo, šlehať opéujeme moukou přidáme máslo a posolíme. Nakrájíme maso oláme do omáčky a šlepi podáváme

O výživném

Mnohdy rodiče, kteří vedou spor o výši výživného, vyjevují postranní pohnutky, které jsou jejich motivem a hnací silou. Typickým příkladem budiž stanovisko mnoha tatínků, že by platili na děti klidně víc, ale jsou přesvědčeni o tom, že jejich bývalá životní láska, dnes považovaná za fúrii, výživné použije na nákup šminek, hadříků a vůbec zvýšení osobní životní úrovně. Obdobně jako červený hadr na býka, působí na maminky fotky luxusních večeří, nových mobilů a exotických dovolených zveřejňovaných otci na sociálních sítích. Částečně sdílím pocit, že úmyslem těchto prezentací je skutečně vytvořit a ranit bývalého partnera.

Úkolem advokáta není však hledat pravdu nebo spravedlnost, ale i banální spor o zvýšení/snížení výživného vyhrát. Je samozřejmě mnohem příjemnější zastupovat stranu nezatíženou lakotou (vůči dětem), pomstychtivostí nebo zhrzenou ješitností.

Advokát hraje s kartami, které mu rozdáte Vy, jeho klienti. Když se rodič povinný hrazením výživného rozhodne, že



mu stojí za to, snížit svůj oficiální příjem za účelem dalšího nenavýšení výživného, nechť promýšlí i další souvislosti. Být bez příjmů a současně prezentovat na facebooku fotky z exotických dovolených, zakoupení nové motorky nebo auta, znamená, že to proti Vám druhá strana použije.

Koupit si nemovitost v době vedení intenzivního sporu o výši výživného rovněž není rozumné. Přístup do katastru nemovitostí je veřejný a vězte, že advokát Vašeho expartnera/ky dostane do rukou Vaši kupní smlouvu a zjistí, kolik jste zaplatili z vlastních zdrojů.

V zájmu dítěte nechť rodič mající dítě v péči požaduje vždy při změně poměrů zvýšení výživného.

Doporučuji všem rodičům majícím dítě v péči včas **před dosažením zletilosti dítěte** podat návrh na zvýšení výživného. Dospívající zletilci mají často pochopitelný odpor k podávání žaloby na rodiče na zvýšení výživného, a to i v případech, kdy by to bylo vhodné.

*Mgr. Evžen Morávek,
advokát ve Velké nad Veličkou*

Informace

Redakce zpravodaje uvítá vaše příspěvky nebo návrhy – co vás zajímá, co chcete vědět nebo sdělit občanům. Své připomínky, návrhy či sdělení můžete posílat mailem na adresu zpravodajvelka@centrum.cz nebo poštou na adresu: Kulturní komise, Obecní úřad, 696 74 Velká nad Veličkou. Uzávěrka příštího čísla je **31. května 2022**.

Zpravodaj Obce Velká nad Veličkou 151, IČO 00285447, název zpravodaje: Velický zpravodaj (vychází 4x ročně), vydání březen 2022, ev. číslo periodického tisku: MK ČR E 21709, zpravodaj vydává Obec Velká nad Veličkou. Redakční rada: L. Slováková, J. Machálková, L. Mikáč. Kontakt: zpravodajvelka@centrum.cz. Sazba a tisk: Nakladatelství Albert Boskovice.



Futra, spolek pro Horňácko pořádá "příměstský tábor"

11. Letní tvořivé dílny pro děti na Horňácku

11. – 15. 7. 2022

Ekocentrum Karpaty Nová Lhota a okolí

Dílny pro děti od 6 do 16 let

STREET ART

MALBA/KRESBA

PROSTOR, CIRKUS

Účastnický poplatek: 2000,-

+ BONUS dílna pro starší

(od 15 do 150 let)

ŠPERKAŘSKÁ DÍLNA

Účastnický poplatek: 2200,-

Více informací na hornacko@gmail.com, telefon – **608 617 964**, Sládková Jarmila
Přihlášky na www.spolekfutra.cz, FB: **spolekfutra** a ve všech ZŠ na Horňácku a okolí.

Podle zájmu bude zajištěna přeprava dětí tam a zpět,
místo nástupu i výstupu obec Velká nad Veličkou, popř. Javorník.



